

Տ Ն Տ Ե Ս

Ա Մ Ս Օ Ր Ե Ա Յ Հ Ա Ն Դ Է Ս

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ր Դ Ա Յ Ի Ն Տ Ն Տ Ե Ս Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Բ. ՏԱՐԻ

1888
ՅՈՒՆՈՒԱՐ-ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ԹԻԻ 4. 5.

ՀԱՅՐԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ

Անկեղծաբար խօսելով՝ չեմ կրնար մոռնալ կամ անգիտանալ այն հսկայ և գեղեցիկ արտադրութիւնք որ մեր օրով տեղի ունեցան. կրնանք պարծենալ գիտութեան վերջին ժամանակներս կատարած հիմնալի յառաջադիմութեան և այն նորանոր գիտերու վրայ որով ճշմարիտ իմաստունք կը ջանան ամօքել մարդկային թշուառութիւնը : Արդարեւ այս դարուս վերջը մարդկային միտքը նշանաւոր զարգացում մ'ունեցաւ . բնութեան զօրութիւնները սանձեց նա, այն թաքուն զօրութիւնները, ինչպէս են ելքտրականութիւն և մագնիսութիւն, մարդուս խոնարհ հպատակներն եղան : Արդի գիտունք իրենց յանդուգն գաղափարներով անկարելիութեան հետ կը մաքառին առանց վնասելու երբէք մինչեւ որ յաղթանակ տանին :

Սակայն ճանչնալով հանդերձ ժամանակիս սքանչելի ստեղծագործութիւնները, արդեօք կրնամք ըսել թէ բարոյական տեսակէտով եւս յառաջադիմութիւնն նոյնքան զգալի եղած է : Քանի որ մարդ բնութեան կ'իշխէ, իւր ստացած նոր միջոցներով կարող պիտի ըլլայ աւելի բարի գործել և չունի արգելք իւր նպատակին հասնելու՝ այն

է ի կատարեղագործութիւն. դժբաղդաբար այսպէս չէ եղած, մանաւանդ թէ փոխանակ յառաջադիմութեան՝ բարոյականը կարի թուլացած, ընկերական և ընտանեկան նախնի շէնքը քայքայելու վտանգի մէջ կը գտնուի :

Չունիմ դիտաւորութիւն քաղաքականութեան օրինաց վրայ խօսիլ որ շատ կիճռոտ խնդիր մ'է, այլ կը փափաքիմ միայն անցելոյն վրայ ականարկ մը նետելով բաղդատութիւն մ'ընել հինաւուրց և արդի ընտանեկան կենաց մէջ : Երբ աչքերնիս շուրջ դարձրնեմք, ամեն կողմ կը նշմարեմք արհամարհանք իշխանութեան դէմ, թէեւ այդ իշխանութիւնը աստուածային կամ մարդկային օրինօք հաստատեալ ըլլայ : Ամենուս համար հնազանդութիւնը ծանր բեռ մ'եղած է զոր կը ջանամք միշտ ի բաց ընկեցուլ : Այս է ներկայ ժամանակիս դրոշմը որ ականբեւ և անժխտելի է. ընտանեաց զուխը կը ջանայ իւր իշխանութիւնը պահպանել, բայց անդամք կը ճգնին նորա լուծը թօթել, և այս հակառակութենէ կը ծագին ընկերական ցնցումնր :

Եւ սակայն այս աշխարհիս մէջ՝ հնազանդութիւնը բնական օրէնք մ'է և հրամայելը՝ բացառութիւն . լաւ խորհելով՝ իշխանութեան իմաստուն գործադրութիւնը, հնազանդութեան

տարբեր մէկ ձեւն է . վասն զի հրամայողը ստիպեալ է գործադրել իմաստութեան և իմացականութեան սկզբունքներն որ յաւիտենական և անփոփոխ են: Թերեւս գիտութեան ծառին պտուղներն այնպէս ազահաբար լափեցինք որով մեր կազմուածն խանգարեցաւ. Թերեւս այդ պտուղները քաղելով՝ այնպէս հպարտացանք որ իւրաքանչիւր որ գերագոյն կը համարի ինքզինքն քան զայլս: Միւս կողմանէ անոնք որ հրամայելու պաշտօն ունին, չեն յաջողած վարել իրենց իշխանութիւն իմաստութեամբ, չափաւորութեամբ և հաստատումութեամբ, այնպէս որ իրենց ազդեցութիւն տակաւ առ տակաւ նուազած, և տաղտկացուցիչ իր մը դարձած է:

Երբ կը յիշեմ պատմութիւններն այն ծերունեաց՝ որք հետզհետէ զմբաղդաբար կանհետանան մեր հորիզոնէն, ինչ զարմանալի տեսարան մը կը ներկայանայ մտաց իբրեւ երազ հեռաւոր: Ընդարձակ սրահի մը մէջ սեղանին շուրջ բոլորած է պարկեշտ մանկտին, պատկառանօք և լռութեամբ, սեղանին զլուխը նստած է հայրն որ է միանգամայն տէր և իշխան. երբ կը խօսի նա, ամեն ոք ունկնդրէ ականածութեամբ, վասն զի իւր խօսքը ընտիր խրատիւք բեղմնաւոր՝ իմաստութեան դրոշմն կրէ. իւր հրամաններն իբրեւ պատգամ կընդունուին. հազիւ փափաք մը կը յայտնէ նա, ամենքը փութան կատարել զայն սիրով. իւր իշխանութիւնը ապահովելու համար ցոյց կուտայ միշտ Թէ ինքն եւս կը խոնարհի իրմէ գերագոյն իշխանութեան մը առջեւ:

Այս կերպ դաստիարակութեան սկզբունքն միայն ի նկատի առնուլ հարկ կը

համարիմ առանց սակայն զայն ջատագովելու, վասն զի նորա չափազանցօրէն կիրառութիւնը իւր Թերի կողմն ունի, այն է հեռաւորութիւն մը դնել հօր և զաւկին միջեւ, բնաջինջ ընելով սիրոյ և գորովոյ քաղցր ղզացումներն: Յիրաւի հինաւուրց հայրերն ունէին ազդեցութիւն և իշխանութիւն իրենց զաւակներն պարտաւորութեանց անձուկ ճանապարհին մէջ պահելու, բայց նորա իրենց որդւոց բարեկամքն չէին: Իսկ այժմ, ընդհակառակն շատ հայրեր իրենց զաւակաց հետ կը վարուին իբրեւ պարզ ընկեր: Այս երկու դրութեանց մէջ միջին կէտ մը կայ զոր պէտք է որոշել լուրջ ընտրութեամբ. շատ կարեւոր է այս խնդիր վասն զի զաւակաց տրուած կրթութիւնը ի մանկութեան՝ մեծ ազդեցութիւն ունի նոցա ամբողջ ապագային վերայ:

Դժբաղդաբար կը գտնուին այժմ բազում տղայք որք յռի կրթութեամբ և չափէն աւելի անպատկառ, մինչեւ իսկ կը պարսաւեն իրենց ծնողքն և կապտամբին նոցա իշխանութեան դէմ: Այս զաւակներ ժամանակիս բերման արդիւնք են, և եթէ հայրերը քննեն իրենց խիղճը, պիտի համոզուին Թէ յանցանքը մասամբ իրենցն է:

Եթէ կուզեն որ որդիք հնազանդին պէտք է հայրերն եւս հնազանդիլ գիտնան. արդ՝ ընկերական ամեն դասուց և ամեն վիճակի մէջ ամեն ոք կը ճգնի այս օրէնքէն խուսափիլ. որչափ մարդիկ կան որ բանականութեան հակառակ սկզբունքներ կընդունին, այն միակ նպատակաւ որպէս զի իրենց վերայ իշխող մը չունենան: Չարմանալի չէ ուրեմն որ տղայն ալ բնազդմամբ հետեւելով այդ օրինակներուն, կը ջանայ իւր լուծը խորտակել:

Ընտանեաց հայր մը պէտք է իշխանութիւն վարէ ոչ քահանայական խրատութեամբ, այլ արժանապատուութեամբ: Պէտք է խորշի այն բանէն որ կրնայ իւր զաւակաց վստահութիւնը վիրաւորել և նոցա ակնածութիւնը նուազեցնել, պէտք է ինքն իսկ յարգէ ինչ որ մարդկութենէ վեր է. պէտք է յիշէ թէ ինքն Գերագոյն իշխանութեան մը պատգամաւոր է և թէ չէ կարող՝ առանց օրինազանցութեան, դրժել իւր այս պարտաւորութեան: Ոչ միայն պարտի նա հսկել որ չարք մուտ չգտնէ մատաղ մտաց մէջ, այլ պարտի բարին սերմանել անդ, իւր դերը՝ ոչ կրաւորական այլ գործնական պէտք է ըլլայ, և ընկերութիւնը իրաւունք ունի համար պահանջել իրմէ եթէ իւր հայրական պարտականութիւնքն կատարելու անխոյժ գտնուի:

Այժմու ժամանակիս մէջ պէտք է գորաւոր միջոցներ ի գործ դնել բարին ընելու համար, ինչպէս ոմանք զայնս ի գործ դնեն չարն ընելու համար. ընկերութիւնը վերահաստատելու համար պէտք է վերակազմել ընտանիքը որ ընկերութեան հիմն է...: Այս արդիւնք կախումն ունին այն եղանակէն որով հայրերը պիտի կատարեն իրենց պարտաւորութիւնքն: Պէտք չէ մոռնան նոքա թէ բարւոյն համար ճիշդ մը խնայելն, և իրենց զաւակաց բարի օրինակ մը տալու զանցառութիւնը կարող է տղայոց համար վնասակար ազդեցութեանց և չար խրատուց հետեւելու վտանգը բազմապատկել, պատճառ տալով որ ըլլան նոքա չար որդիք և հետեւաբար յոռի բաղաբացիք:

Մ. Ս.

ՅՈՐԴՈՐԱԿՔ

Խոստմանց ու քղբոց մի վստահիւր դու, Զի մէկ կուս չարժեն անպատիւ մարդու Քառասուն խօսքն ու քառասուն երկու Նամակը:

Ժանեակներու մէջ՝ որք աղք կը հոսին՝ Ննջեն հարուստ, մինչ՝ փրոած ի գետին՝ Հինուկ՝ այլ մահուր է միշտ աղքատին Վերմակը:

Աղջիկ, քեզ ինչ փոյր դուռն ու դրացին. Վշաց աղբիւրք եմ ծախք ու խաղք ցոյցին. — Թէ դժուարամարս, քէ սուղ է հացին ձերմակը:

Թէ գոհ եմ քիչով, հեզ, եւ կ'աշխատին Քեզ պէս քո պարկեօս կիցդ եւ քո որդին, Երեւի քեզ, նվ մարդ, հեծէր ես քաղդին Քամակը...:

ԱՂԵՔ. Գ. ՓՆՈՍԵԱՆ

28 Յունուար 1888,

ԱՌԱՎ ԼԱՅՈՆԹԷՆԻ

ՔԱՂԱՔԱՑԻ ՄՈՒԿՆ ԵՒ ԳԵՂՁՈՒԿ ՄՈՒԿՆ

Քաղաքացի մուկն մի օր
Գեղջուկ մկան տալով հրաւէր՝
Շքեղ պատուով հրամցուց անոր
Խորտիկներու աւելորդներ:

Պարսկաստանի գորգին վերայ
Սպաս սեղան պատրաստեալ կայ.
Ի՛նչ ցնծութիւն, ի՛նչ կերութեամբ
Ա՛լ գուշակել ձեզի թողում:

Խնջոյքն եղեւ փառաւոր շատ
Քանզի ամեն բան էր առատ.
Բայց ընթրէին մինչդեռ այսպէս
Վրդովեց մէկն իրենց հանդէս:

Սարսափեցան երբ լսեցին
Որ սըրահին դուռը խառնէն.
Մէկէն կծկեց քաղաքացին,
Վազեց ընկերն ալ ետեւէն:

Դադարելով աղմուկն՝ ի տես

Եկին մկներն անմիջապէս .
 Քաղաքացին ըսաւ , « Գուրիկ ,
 Շարունակենք , եկ մեր խորտիկ » :
 « Բաւական է , գեղջուկն ըսաւ ,
 Վաղը դու ալ ինծի եկուր .
 Ոչ կարող եմ տալ քեզ , իրաւ ,
 Այսքան պարարտ յորդ կերակուր ,
 Սակայն հանգիստ՝ հացիկն իմ չոր
 Գոնէ կրճեմ սրտիւ ուրախ .
 Թող վար անցնին հաճոյք բոլոր
 Զոր խանգարէ միշտ ահ ու վախ » :
 Թարգմանեաց
 Մ. ԱՃԷՄԵԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿ ՏՆՏԵՍԻ

Յայտնի է թէ Տնտեսի Նոյեմբերի
 թուով մրցում առաջարկած էինք մեր
 բաժանորդուհեաց՝ մէկ ապարանջան
 պարգեւ խոստանալով՝ առօրեայ գոր-
 ծողութեանց ամենակատարեալ ցանկ
 մը պատրաստողին . կը փութանք յայ-
 տարարել ուստի թէ երեք նամակ ստա-
 ցած ենք այս մասին որոց երկուքը ի
 ստորեւ կը հրատարակեմք , յաջորդ
 թուոյն թողով կերրորդին հրատարա-
 կութիւնը ուր սոյն նամակներուն նկատ-
 մամբ մեր քննադատութիւնը ընել եւ
 մրցակի արժանացողին անունը եւս հրա-
 տարակել կը խոստանամք :

Տէր ,

Ահա կը փութամ պատասխանել Ձեր
 այն առաջարկին որ ազդարարած էիք
 Տնտեսի մէջ , այսինքն առտնին գոր-
 ծոց տնօրինութիւնները նշանակելու
 որք են ,

Նախ մեքենայով կարել տան մէջ
 կարի վերաբերեալ ամեն բան . զու-
 պաները հիւսել թէ արանց եւ թէ կա-
 նանց . լաժ լուալ . արդուկել . հա-
 զուստները ինք ձեւել եւ կարել՝ ա-

ռանց մէկու մը կարօտութեան . զը-
 խարկները ինք պատրաստել՝ նիւթերը
 պատրաստ առնելով . այն հագուստ-
 ները որ հետգհետէ մեծերուն կը պրզ-
 տիկնայ ետեւէ յաջորդողներուն յար-
 մարցնել . կերակուր եփել . մանր տը-
 դայոց հագուստները տան մէջ աւելորդ
 նիւթերէն պատրաստել . ամենափոքր
 մանկունք փոխանակ դպրոց զրկելու
 տան մէջ տալ անոնց փոքր ուսմունք
 եւ դաստիարակութիւն , մինչդեռ ան-
 կարող են ինքզինքնին պաշտպանելու .
 բայց ոչ թէ անհոգաբար տան մէջ
 պահել եւ ծառի պէս մեծցնել . ապա
 զանոնք զրկել վարժարան երբ բաւա-
 կան խելահաս լինին : Աւելորդ ժամե-
 րու մէջ փոքրիկ ձեռագործի մը պա-
 րապիլ : Ահաւասիկ բոլոր ընտանեկան
 գործողութիւնը կը կատարուին այս-
 պէսով :

Սամաթիա

ՊԷԱԴՐԻՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Առ Մեծայարգ Տնօրինութիւն

ՏՆՏԵՍ Ամսագրի ,

Ձերումդ մեծութեան առաջարկած
 միջնակարգ հսկաք ընտանեաց առ-
 տնին տեսնուելիք գործերուն անունը
 կը համարձակիմ գրել քաջ գիտնալով
 որ անկատար է...:

ԱՌՏՆԻՆ ԳՈՐԾԵՐ

Կրակարանը ածուխ թաղել , կրակ
 դնել սօպա վառել մաքրել , սուրճ ե-
 փել , տղայոց սակառ պատրաստել ,
 տղայոց երեսնին ձեռքերնին լուալ ,
 հագուեցնել , նախաճաշնին տալ , դըպ-
 րոց խրկել , ճէմիշները մաքրել , լուա-
 ցարանները ջուր դնել , ճէմիշներուն
 լուացարաններուն քարերը դաշ առիով
 մաքրել , լուացարանին մուշտիւնը շը-

փել, շառագանները կազ դնել մաքրել, աշտանակները շփել մոմ դնել, փողոցի դռան բռնիչները, սուրճի ճեղքիները թէյամանը շփել. սուրճի՝ թէյի, ջուրի գաւաթները մաքրել, ջուրի սրուակները ջուր դնել: Միս կտրել, մսին տախտակը դանակը պաշտան լուալ, սուրճ շինել՝ քաշել, կերակուր եփել, հիւր մեծարելու ըմպելիներ պատրաստել:

Դմակի իւղ հալեցնել, կանաչ ձիթապտուղ աղել՝ քուրջի դնել, որթի տերև և ձուկ աղել, երշիկ շինել, ձմեռուան ապուրի քառխաւա շինել, մառանը մաքրել, շտկել, պնակները լուալ, պատառաքաղ, դանակ, դըզալ շփել, կերակուր եփելու պղինձեղէնները խաշալ տալ, ծխնելոյցը աւել տալ և պատանաւ ընել, ջրշեղջը մաքրել տալ, ջուրի դակոյկը լուալ, պղնձէ կրակարանը շփել, ծխնելոյցը կրակ դնել, խոհանոց մաքրել, բակ սրբել, լուացք ընել, չուան կապել, փռել, ժողվել, չուանը քակել, գնդասեղները իրենց յատկացեալ բարձին վրայ ժողվել, պէտք եղած ճերմակեղէնները ֆօշաեով կամ պարզ արգուկել, վերմակներուն սաւանները կարել, ընտանեաց բոլոր անդամներուն ճերմակեղէնները, գուլպաները, թաշկինակները զատել, դարանները պոսները մաքրել շտկել, ճերմակեղէն փոխնորդ պատրաստել, անկողին պատրաստել, անկողինին սաւանները, բարձին երեսները փոխել, երես սրբելու՝ ամենօրեայ ձեռք սրբելու խաշոնները փոխել, անկողինին շէքիլին բամպակը կզել տալ, անկողինին երեսները լուալ, բուրդը ձեծել՝ մէջը լեցնել, կարկտուք ընել, տան պէտք եղածները ձեւել կարել, գուլպա հիւսել, սեղան շտկել, ժողվել, սեղանի

փռոցը անձեռոցները փոխել, տունը աւել սրբել, երբեմն շփել՝ պատանաւ ընել, կարասիներուն փոշիները սրբել, պատուհաններուն ապակիները սրբել, փողոցի կօշիկները մաքրել, փողոցէն տուն գալէ վերջը հագուստները թօթուել մաքրել, այր մարդոց հագուստները թօթուել, մաքրել, բրդած կամ քակուածները կարել, ամենօրեայ հագուստները մաքրել՝ քակուածները կարել, տղայոց հագուստները մաքրել բրդածը կարել, ամառուան մէջ ձմեռուան հագուստները մաքրել վերցունել, ձմեռուան մէջ ամառուան հագուստները մաքրել վերցնել, տանը գորգերը կամ փսիստները թօթուել վերցունել, ժամանակին պէտք եղածը իր տեղը դնել, հիւր ընդունիլ, անուշի ափսէ շտկել, մաքրել, տեղը դնել, ծխախոտի պնակները մաքրել, հացագործին, ջրկիրին, կաթնաւաճառին զրերու ուշադրութիւն ընել, դռնէն գնուելիք ամեն բանին կշառքներուն ուշադրութիւն ընել, գործածելու նիւթերը գործածելէ վերջը իր տեղը դնել, տօմաթէսի սալցա շինել:

Այսչափ գրելովս կը յուսամ որ ինձմէ աւելի զիտցողներէն չզիտցածներս ալ պիտի սովորիմ,

Որով մնամ երախտապարտ
Տնտեսի բաժանորդներէն

Ն. Տ. Զ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

ԱՆԿՈՂԻՆԸ

Անկողինը մարդուս համար անհրաժեշտ հարասի մ'է թէ հանգչելու եւ թէ ննջելու ժամանակ մարմինը ցրտէն պատսպարելու համար: Զանց կառնումք խօսիլ գիւղացւոց, դաշտային

գործաւորաց եւ բանակավայրի մէջ զինւորաց գործած յարդէ անկողնոյ վրայ . սոքա բացօդեայ կամ համբարանոցներու եւ կամ ախոռներու մէջ խառնի խուռն բազմութեամբ կը ննջեն եւ տեսակ տեսակ հիւանդութեանց ենթակայ կըլլան որք ընդհանրապէս խոնաւութեան հետեւանք են :

Միջնակարգ ընտանեաց մէջ ընդհանրապէս անկողինը կը բաղկանայ բրդէ կամ խոտէ օրուն վրայ բամպակէ երկրորդ անկողին մը կը գրուի . իսկ բարեկեցիկ ընտանեաց մէջ եւրոպական սովորութեամբ երկաթեայ առածգական անկողին (sommier) կը գործածեն որուն վրայ թէ բրդէ եւ թէ թռչնոյ փետուրներէ պատրաստեալ անկողիններ եւս կը գետեղեն . այս կերպ անկողինը որ միանգամայն շատ տաք եւ շատ կակուղ է , խել մը անպատեհութիւններ կրնայ յառաջ բերել . մարմինը այն աստիճան տաքութեան եւ թուլութեան մէջ կը պահէ որ կը տկարացընէ մկանքները , ինչպէս նաեւ մարսողութիւնը , շնչառութիւնը եւ արեան ընթացքը , եւ կրնայ պատճառել արեան նուազութիւն , գեղնատութիւն , ջրացաւութիւն , մէջքի թուլութիւն , եւ արեան հաւաքումն աղեաց մէջ . հետեւաբար թռչնոյ փետուրներէ շինուած անկողինները պէտք է արտաքսել : Բրդէ անկողինները յարմար են ինչպէս նաեւ ձիու մազէ պատրաստուածներն զոր ընդհանրապէս եւրոպացիք կը գործածեն :

Բարձրեր կը ծառայեն գլուխը մարմնէն աւելի բարձր դրքի մէջ բռնելու . սոքա եւս պէտք չէ ոչ շատ կակուղ եւ ոչ շատ բարձր ըլլան . փետուրներու տեղ լաւագոյն է գործածել մազէ բարձր :

Վերմակները բրդէ կամ բամպակէ ըլլալու են եղանակին համեմատ . լաւ է թեթեւ ըլլան որպէս զի չափաւոր տաքութիւն մը պահելով քրտներու պատճառ չըլլան :

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ԳԼԽՈՒ ՅՍԻՈՒ ԴԵՄ ՆՈՐ ԴԵՂ ՄԸ

Ս.յն անձինք որ (migraine) կէս գլխուցաւէ կը տանջուին , երբ ստամոքսի չքփոթութիւններ կըզգան որ գլխուցաւի նշան են , պէտք է խահվէի դգալ մը սովորական աղ կուլ տան եւ վրայէն գաւաթ մը ջուր խմեն : Շատ հիւանդներու վրայ փորձուած եւ յաջողած է այս նոր եղանակը :

ՀԱՁԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՐՁ ԴԵՂ ՄԸ

Տաք յիմոնաւս հազի համար շատ օգտակար է կըսէ գերմանական թերթ մը եւ պատրաստութիւնը կառաջարկէ հետեւեալ կերպով :

Նախ լիմօնը քամէ գաւաթին մէջ , տաք ջուր լեցուր վրան թէյի պէս . յետոյ շաքար գիր պէտք եղածին չափու լսմէ օրն ամբողջ . (տաք հարկաւ) :

ՄԱՐՄՆՈՅ ԱՅՐԱՄԻ ՀԱՄԱՐ ԴԵՂ

Լաւ մարած կիր	3 կրամ
Կլիսերին	150 »
Լալսաւոլ (սփիօն րուհո)	3 »

Այս երեք նիւթերը միասին խառնելով այրած տեղին վրայ վրձինով քսելու է . սոյն բաղադրութիւնը որ օշարակային թանձրութիւն եւ ախորժելի հոտ մ'ունի , ցաւը կամոքէ , բորբոքման առաջն կառնու եւ կը բուժէ արագութեամբ :

ԿԱԿԱԶՈՂԻ ԴՄԱՐՄԱՆՈՒՄՆ

Դիտեր են որ կակազողք երբ ցած ձայնով կը խօսին չեն կակազեր (փիփիփիփիփի) . ուստի հետեւեալ եղանակաւ կրնան այդպիսիները դարմանուիլ : Պէտք է 8-10 օր կատարեալ լուութիւն

պահեն. յետոյ նոյնչափ օր եւս կա-
կազողը պէտք է միայն ցած ձայնիւ
խօսի. այնուհետեւ 10-15 օր միջոցի
մէջ պէտք է խօսի օր է օր աստիճա-
նաբար ձայնը բարձրացընելով:

ԱԶՔԻ ՅԱԻԻ ԴԱՐՄԱՆ

Մեծապատիւ Տնօրէն Տնտես պատուա-
կան ամսաթերթի,

Զկնվեր պէյ խան.

Ներկայիւս խնդրեմ որ բարեհաճիք
վեց ամսեայ բաժանորդ գրել մեզ եւ
միանգամայն ի լուր անոնց՝ որք աչքի
ցաւի համար, անպատրաստի եւ առ-
ժամանակեայ օգտակար դեղի մը պէտք
ունին հրատարակել յետագայս, եթէ
յարմար դատէք:

Կնոջս վրայ ջղային հիւանդութիւն
մը գալով ամեն գիշեր մէկ աչքը կը
կը ցաւէր եւ որչափ որ մէկ երկու վար-
պետ ճանչցուած բժիշկներու դարման-
ներուն դիմեցինք ալ բնաւ օգուտ մը
չգտանք. բարեկամի մը մէկուն խրա-
տով տոմարէսը տափակ կողմէն ճեղ-
քելով, մէկ կէսը առջի իրիկուընէ ցա-
ւած աչքին վրայ կապեցինք, նոյն ե-
րեկոյ բնաւ աչքի ցաւ չունեցաւ. երկ-
րորդ երեկոյ առջի իրիկուընէ չկապե-
լով՝ միայն ցաւը եկած միջոցին կապե-
ցինք. գրեթէ անմիջապէս ցաւը մեղ-
մացուց եւ հետզհետէ բոլորովին ան-
հետացուց. այսպէս ամեն երեկոյ տո-
մարէսը գործածելով հանգիստ կ'ըլլար.
մինչեւ որ մեծապատիւ տոքթօր Բեշտի-
մալճեան էֆ.ի դարմաններուն շնորհիւ
բաւական բժշկուեցան կնոջս թէ աչքը
եւ թէ ջղերը, վստահ եմ որ դարձեալ
իւր դարմաններով բոլորովին պիտի ա-
ռողջանայ որուն սլարտ անձին կը հա-
մարիմ իմ շնորհակալութիւններս հրա-
պարակաւ յայտնել:

Ընդունեցէք իմ յարգանքներս

Գ. ԳԱՐՈՒՆՅԱՆ

ՀԻՒԱՆԴ ՏՂԱՔՆԵՐՈՒ ԴԵՄՔԻ ՈՒ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀՏՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Պերլինի Հէնօլս բժիշկը կըսէ. —
Քնելու ատեն՝ շարունակ վեր կ'ընէ
թաթերն առողջ տղեկ մը եւ ականջ-
ներու կողմը կը տանի մատներու ծայ-
րերն: Երբ տղեկը հիւանդ է՝ ետին
կը կախէ իր թաթերն:

Պրէսլաւի Սօլտման բժիշկը կըսէ. —
Երբ ուժով պոռայ մանկիկը, եւ բաց
բերնով եւ գոց աչքերով քնէն վեր ել-
նէ՝ կրթիկ (hoquet) ունի: Երբ թաթերն
բերանը տանի, աստմանային կամ ուրիշ
սեռակ հիւանդութիւնով մը կը զգա-
ծուի բերնի խոռոչը: Խրթի ատեն կը
կծկէ, կը պարզէ տղեկն իր սրունք-
ները, կ'ընկողմէ, կը կարմրեճիտի, կը
քրտնոզողի եւ կը պոռայ:

Ծանր ցաւերու, օրինակ, թոֆախի,
գոգ-փոռի հիւանդութեան ատեն՝ լըիկ
միջիկ են տղաքներն, եւ անբացառ-
րելի, վշտահար եւ ճնշուած նայուածք
մը ունին: Թոֆախայի ատեն հանդար-
տաբար կ'ունակի վրայ կ'իյնան, ասոճա-
նիի քապի ատեն ցաւած կողմի վրայ,
նոյնպէս երբ գրկուին: Փորսապի ա-
տեն մէջքի վրայ կ'իյնան, սրունքներն
փորի կողմը կը քաշեն, եւ վշտահար
ճնշում մը կ'արտայայտէ իրենց դէմքը:

Փոդաքարի ատեն, որ կը նեղցնէ
շնչանքը, վախնալի, սրտահար անձ-
կութեան մը դրոշմ ունի դէմքը, եւ
շնչական գործառնութեան մէջ եղող
ջղային եւ կրծական մկանները կը լա-
րուին, որ օդ փոխանցեն թոքերուն:
Հերիք է որ, կըսէ Բօմբէրի, հանդար-
տիկ ըլլան այսպիսի պարագաներու
մէջ քթի թեւեր եւ ստոծանին, եւ թոճ
չվախեն ծնողքը: Սրտաքար ունեցող
տղաքներու դէմքի վրայ ալ կը տես-
նուի այս տեսակ անձկութիւն մը, բայց
պղուցիկ, անքթիթ բան մը կայ այս
անձկութեան մէջ. — աչքերը ճուրճած
եւ յուսահատ են, արեան թափը՝ ան-

բաւական ու միանները՝ ազազուն եւ թուլիկ :

Ընդդէմ հիւանդութեան ատեն կը գունատի, կ'այլալլի դէմքի տեսքը : Գանկանորթի տալի ատեն խորին լրջութիւն . թախծագին հանդարտութիւն մը կ'առնէ դէմքը, գլուխն ետեւի կողմը կ'իյնայ, աչքերը կը պին, յօնքերը կը խորշովն, շրթունքներն կը սեղմուին, եւ հրեշտակեալ հետ կը խաղայ շղկն ըսելով կը բացատրենք մենք անոր այս բարձր եւ բարեպաշտիկ վիճակը : Մահի այս նախանշաններուն ստեղծանք մը կը յաջորդէ շատ ատեն եւ ստեղծանքին սկըռտուք մը . — այն մահը :

Քօլերայի ատեն անժուժելի, սրտապախ բան մը կ'արտայայտէ տղեկի դէմքը, լեզուն գորշ տեսք մը կ'առնէ, ու ձեռքի դմակները կը հալին : Մորքաստալի ատեն մարմինը կը չորնայ, եւ այսպէս ասած մուսկան երեւոյթ մը կը ստանայ :

Գերմաներենէ թարգմանեց
Յ. Մ. ՏՈՒՏՈՒՍԵԱՆ

ՈՏԵԱՅԱՅԱՆ ՈՒՆԵՅՈՂՆԵՐՈՒ ՍՆՈՒՆԴԸ

Ոտնացաւորը (goutteux) կրնայ ամեն տեսակ միս ուտել՝ բայց որսի միսը չափաւորութեամբ . նոյնպէս պէտք է չափաւորութեամբ ուտէ հաւկիթ, ձուկ եւ ուրիշ ծովային տեսակներ . բաց ի սպանախէ ամեն տեսակ կանաչեղէնք օգտակար են իրեն . բայց լաւ է զգուշանալ աննդարար կանաչեղէններէ եւ ընդեղէններէ ինչպէս են կաղամբ, կաղամբեր (գարնալիք), դրուն (պիզիլեա), լուբիա, բակլայ, ոսպ եւայլն . փոխանակ հացի փաթաթէս գործածելու է . պտուղներն ամենքն ալ օգտակար են եւ մանաւանդ խառողն կրնայ երբեմն բարեփոխել ոտնացաւորին վիճակը . իբրեւ ըմպելի լաւ է գործածել պարզ

ջուր կամ թեթեւ եւ ճերմակ գինի : Ծամբանիա, կազօզ եւ կամ շատ գոհալ (alcohol) պարունակող ըմպելիներ բնաւ գործածելու չէ : Թեթեւ խահվէ կրնայ գործածել բայց ոչ քեյ . պէտք է յաճախ հանքային լուծիչ ջուրեր առնուլ, թրջած սպունքով ամբողջ մարմինը լուանալ եւ չփել, եւ ամեն տեսակ մարմնամարզութիւններ ընել :

Վ. Ս.

ՏՂԱՅՔԸ ԿԱԹԷՆ ԿՏՐԵԼՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿՆ

Տղայոց կաթէն կտրելու ժամանակը կը տարբերի ոչ միայն մէկ երկրէ միւսը, այլ նաեւ մի եւ նոյն երկրի զանազան գաւառաց մէջ :

Սակայն դիտուած է որ տաք երկիրներու մէջ տղայքը կաթէն աւելի ուշ կը կտրին քան ցուրտ երկիրներու մէջ, եւ սորա պատճառը անշուշտ այն է թէ տաք կլիմայից ներքեւ տղայոց վաղահաս սնունդ տալն կրնայ մեծամեծ վնասներ պատճառել նոցա : Եւ յիրաւի կրնան աղեաց եւ ստամոքսի բորբոքումն յառաջ բերել որ վտանգաւոր կըլլան մանաւանդ ամառ ժամանակ :

Այսու հանդերձ տղայքը կաթէն կտրելու համար փոխանակ քիմիական կանոններ դնելու, լաւ է բնական երեւոյթի մը վրայ հիմնել սոյն գործողութիւնը, եւ այս մասին բնութեան ցոյց տուած ամենէն յարմար նշանն է տղայոց ակոյց հանելու միջոցը :

Արդ գիտենք թէ ակուաները խումբ խումբ կը բուսնին : Առաջին հատանող ակուայն որ վարի կողմը կը բուսնի՝ յերեւան կուգայ վեցերորդէն ութերորդ ամսոյ մէջ, եւ քիչ ժամանակէն յետոյ երկրորդը : Մէկ կամ երկու ամիս վերջը կը բուսնին սոցա համապատասխանող վերին ծամելեաց երկու ակուաները եւ ասոնց քովն երկու

հատանողները: Դարձեալ երկու ամիս յետոյ վարի կողմնակի երկու հատանողները եւ առաջին աղօրիք կոչուածներն: Երկու ամիս վերջը խզիչ ակուաներն եւ երեք ամիս վերջը չորս աղօրիքները յերեւան կուգան:

Ուստի կրնանք ակուայից բուսներուն գործողութիւնը հինգ ժամանակի կամ հինգ խմբակներու բաժնել. հետեւաբար խմբակներն զատուած են չորս միջոցներով յորում ակուաներու բուսներու գործողութիւնը կը դադրի:

Նշանաւոր բժիշկ մը. Տր. Թրուսօ՝ կը պատուիրէ տղայքը կաթէն կտրելու համար ընտրել այս միջոցներէն մին յորում մանուկը հանգիստ վիճակի մէջ կը գտնուի:

Աւելի յստակ բացատրութեան համար հետեւեալ ցուցակներն կը յարեմք ի ստորեւ ակուաներու խմբակներու եւ նոցա միջոցներու նկատմամբ:

Ա. ՑՈՒՑԱԿ

Ա. խմբակ, վարի երկու միջին հատանողք	7 ^{րդ} ամիս
Բ. խմբակ, վերին չորս հատանողք	10 ^{րդ} »
Գ. խմբակ, վարի կողմնակի հատանողք եւ չորս փոքր աղօրիք	15 ^{րդ} »
Դ. խմբակ, խզիչք	16 ^{րդ} »
Ե. խմբակ, չորս խոշոր աղօրիք	20 ^{րդ} »

Բ. ՑՈՒՑԱԿ

Ա. միջոցը կը համապատասխանէ	8 ^{րդ} եւ 9 ^{րդ} ամսոց
Բ. » »	11 ^{րդ} եւ 12 ^{րդ} »
Գ. » »	14 ^{րդ} եւ 15 ^{րդ} »
Դ. » »	17 ^{րդ} , 18 ^{րդ} եւ 19 ^{րդ} »

Վերը ըսինք թէ կաթէն կտրելու յարմար ժամանակն է այն միջոցները յորում տղայոց ակուաներուն բուսներու գործողութիւնը դադարած է, եւ որոնք նշանակուած են ահա Բ. ցուցակին մէջ. բայց հարկ է նաեւ գիտ-

նալ թէ որ միջոցն է յարմարագոյնը: Ոմանք կըսեն թէ պէտք է կաթէն կտրել խզիչ ակուաները բուսներէն յետոյ. բայց ամեն մայրեր գիտեն թէ այս ակուաներուն բուսնիլը յաճախ շատ դժուար է եւ մեծ նեղութիւն կը պատճառէ տղայոց, նաեւ ընդհանրապէս այս ակուայները ուշ յերեւան կուգան. Այսու հանդերձ երբ տղու մը խզիչ ակուաներն կանուխ բուսնին, կարելի է անմիջապէս յետոյ կաթէն կտրել զանոնք: Սակայն ասոնք բացառութիւններ են եւ կաթէն կտրելու համար ամենէն յարմար ժամանակն, ինչպէս արդէն սովորութիւն եղած է, մեր Բ. ցուցակին մէջ նշանակուած երրորդ միջոցն է: Այս ժամանակ մանուկը աւելի հանդարտ է, եւ յարմարութիւն ունի կաթէն աւելի թանձր սնունդներ առնելու:

Տղայքը կաթէն կտրելը կարեւոր խնդիր մ'է. ուստի պէտք չէ կոյր զկուրայն վարուիլ սոյն պարագայի մէջ. ակուաներու բուսնիլը կրնայ մեզ առաջնորդել իբրեւ գիտական ստոյգ նշան մը: Ստուգուած է նաեւ թէ ակուաներու բուսած միջոցին ստամոքսին գործարանն եւս զանազան փոփոխութիւններ կը կրէ, ուստի եթէ նոյն միջոցին կաթէն կտրուի մանուկը կրկին նեղութեանց կենթարկուի: Այս վիճակին մէջ յաճախ մանուկը ոչ ուտել կուզէ եւ ոչ ըմպել. փորհարութեան կը մատնուի որ եթէ երկար տեւէ, ի հիւծութիւն եւ մինչեւ ի մահ կառաջնորդէ: Մինչդեռ եթէ իւր մօրը կաթը ծծելու ըլլար, իւր տառապանքն կամոքէին եւ կրնար փրկուիլ: Յիրաւի շատ անգամ խեղճ տղայն այս վիճակին մէջ անյաբարար ստեանց կը փարի, մի քանի ումպ կը ծծէ. այս կերպով քիչ շատ սնունդ կառնու, բերանը կը զովանայ, լինդերը կը կակղանան որով կը դիւրանայ ակուաներուն ալ բուսնիլը: Չկայ օշարակ, ոչ մեղր,

եւ ոչ որ եւ է նիւթ որ տղայոց ակ-
ռաներուն բուսներուն այնքան օգտա-
կար եւ ազդու ըլլայ ինչպէս կնոջ
ծծուած կաթը:

Մ. Ա.

ԽՈՆԱԻՈՒԹԻՒՆ

Օգոյ բարադրութեան մէջ կը գտնուի
փոքր քանակութեամբ շոգիացեալ ջուր.
շոգին կազմուելով ծովերու, լիճերու
եւ վազուկ ջրերու մակերեւութին վրայ
մթնոլորտին հետ կը խառնուի:

Օգոյն պարունակած շոգեջրոյ քա-
նակութիւնը չափել կարելի է խոնա-
ւաչափին միջոցաւ, բայց դիւրին չէ
չափել խոնաւութեան ազդեցութիւնը
մեր մարմնոյ վրայ, որ այնքան աւելի
մեծ է որքան օգոյ բարեխառնութիւնը
ցած ըլլայ:

Այսպէս կէս օրին՝ երբ բարեխառ-
նութիւնը ամենաբարձր է, օդը ամե-
մէն շատ շոգեջուր կը պարունակէ,
բայց մենք զայն չենք զգար, եւ իբր
թէ մեզ համար ծածուկ վիճակի մէջ
կը գտնուի:

Արեւուն ծագելէն առաջ՝ շոգեջրոյ
քանակութիւնը ամենաշուազ է, բայց
բարեխառնութեան ցած ըլլալուն պատ-
ճառաւ՝ խտացեալ է այդ շոգին եւ հե-
տեւաբար այդ պահուն խոնաւութիւնը
մեզ շատ զգալի կըլլայ: Յունվար ա-
միսն տարւոյն ամենէն ցուրտ ամիսը
ըլլալով պէտք է նաեւ ամենէն խո-
նաւն ըլլայ, եւ յիրաւի սովորաբար
այդպէս է. բայց աստի չհետեւիր թէ
օգոյն պարունակած շոգոյ քանակու-
թիւնն ալ շատ է, ոչ, այնպէս չէ: Երբ
բարեխառնութիւնը բարձր է՝ ամենէն
աւելի շոգի կրնայ արտադրիլ ջրոց մա-
կերեւութէն. ուստի յուլիս ամսոյ մէջ
շոգեջրոյ ամենէն մեծ քանգուած մը
մթնոլորտին կը խառնուի, եւ սակայն
այդ եղանակին մէջ խոնաւութիւնը ա-
մենէն նուազ զգալի է մեզ:

Շոգեջրոյ խտացումէն յառաջ կու-
գան, անձրեւ, ամպ, մառախուղ, ցող,
կարկուտ եւ ձիւն:

Վերը բացատրուած բնական երեւու-
թից շնորհիւ, ջերմութեան փոխադ-
րութիւն մը տեղի կունենայ իրականա-
պէս եւ հետեւեալ կերպիւ: Զուրը կա-
զային վիճակի վերածուելու համար,
պարտի մեծաքանակ ջերմութիւն փոխ
առնուլ, եւ քանի որ շոգիացեալ վի-
ճակի մէջ կը գտնուի՝ այդ ջերմութիւ-
նը կը պահէ, բայց զայն կը վերադար-
ձնէ՝ երբ ամպը անձրեւի վերածուի:
Ամպերը ջերմութեան չտեմարաններ
կրնան նկատուիլ որք հասարակածէն
գալով կը դիմեն դէպ ի բեւեռները եւ
ջերմութիւն կը բերեն ցուրտ կլիմանե-
րու մէջ: Եւ ինչպէս ամպերը վերին
սահմանաց մէջ, նոյնպէս ծովային հո-
սանքները, որ տաք հոսանքներ են,
դէպ ի հիւսիս ընթանալով ջերմութիւն
կը տարածեն ծովերուն մակերեւութին
վրայ:

Պէտք է որ օդը քիչ մը խոնաւու-
թիւն պարունակէ շնչառութեան հա-
մար. կատարելապէս չոր օգոյ մէջ
կեանքն անկարելի է, եւ սակայն խո-
նաւութեամբ յագեցեալ օդն ալ նոյն-
պէս վնասակար է. խոնաւութեան ազ-
դեցութենէ կենդանութիւնը կը նուա-
զի եւ մարմնոյ միսերը մեղկ եւ թոյլ
կըլլան:

Լորձնաթաղանթը կը յոգնին եւ նիւ-
թերու շարունակ արտադրութիւնը կը
սաստկանայ, որով կարգ մ'անձինք
կըստիպուին փոխել կլիմայն: Կլիմային
թերութենէ, ժամանակէ մը յետոյ,
կրնան ծանր վտանգներ ծագիլ, եւ ա-
րիւնային դրութիւնը տկարանալով ու
հիւթային դրութիւնը զօրանալով, գոր-
ծարանաց ընդդիմութիւնը կը նուազի
եւ այնուհետեւ կըսկսին կարգաւ յե-
րեւան ելնել խել մը հիւանդութիւնը,
ինչպէս են արեան նուազութիւն, թո-
քախտ, խոզախտ, եւ մանաւանդ յո-

դացաւութեան ամեն տեսակները :

Յուրա եւ խոնաւ օդը մասնաւորապէս վնասակար է , որոյ ազդեցութեամբ արտաքին պատենից վրայ , ամբողջ արիւնը փորոտեաց մէջ կը քաշուի , եւ կրնայ մինչեւ կաթուած պատճառել . խոնաւութիւնը նաեւ թանձրի սովորական պատճառներէն մին է :

Աւելորդ է ըսել թէ շնչափողի խողովակներուն եւ այլ գործարանաց բորբոքումն յաճախ խոնաւութենէ սկիզբն կառնուն : Ուստի խորհուրդ կուտանք այն անձանց որք յօդացաւութեան եւ ցնցլատապի (bronchite) մատնուած են , հեռանալ ցուրտ եւ խոնաւ կլիմաներէ , որք կրնան սաստկացնել իրենց հիւանդութիւնը :

Սակայն ամեն անոնք որ այս հիւանդութեամբք տառապելով , չեն կարող տեղափոխութիւն ընել , պէտք է կրեն միշտ ֆաներյա կամ բրդէ հագուստներ . եւ կը յանձնարարենք իրենց որ արեւուն ծագելէն առաջ կամ մտնելէն վերջը տունէն դուրս չեննեն , եւ վերջապէս անկողին մտնելէ առաջ իրենց պառկելու սենեակին մէջ քիչ մը կրակ վառեն՝ ջնջելու համար օդոյն խոնաւութիւնը զոր գիշերը պիտի շնչեն :

Ազդու միջոց մ'է նաեւ առաւօտուն արթննալէն անմիջապէս յետոյ ամբողջ մարմինը շփել՝ մազէ ձեռնոցով կամ ֆաներյայի քսակով մը զոր պէտք է նախ ֆոնետ , րօմ եւ կամ այլ գրգռիչ հեղանիւթով մը թրջել :

ՏՆԱԿԱՆ

ԳԼԽՈՒ ՎՐՁԻՆՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Գլխու վրձինները մաքրելու համար պէտք է զանոնք ցորենի թեփով շփել որ իւղոտ նիւթերը կը մաքրէ . պէտք չէ երբեք զանոնք լուանալ . եթէ վրձինին մազերը թուլցած են բաւական է

աւօնետափ մէջ թաթխել եւ թողուլ որ չորնան . այս կերպով իրենց նախկին կարծրութիւնը կը վերստանան :

ԲՈՒՐԴԵՐԸ ՃԵՐՄԿՅԸՆԵԼՈՒ ԿԵՐՊ

100 քիլօկրամ բուրդի համար , 5 քիլօկրամ սիւլֆատ տը մանէշզի (sulfat de magnésie) եւ 5 1/2 քիլօկրամ պիքարպօնատ տը սուս (bicarbonate de soude) բաւական քանակութեամբ ջրոյ մէջ հալեցընելով , բուրդը մէջը դնելու եւ չափաւոր տաքութեամբ եփելու է մինչեւ 40 աստիճան , յետոյ թողուլ է որ պաղի :

ՁԵՌԱՅ ՀԱՄԱՐ ՕՃԱՌԱՋՈՒՐ

Այն անձինք՝ որոց ձեռքերն կարմրագոյն , ճաթրտած եւ նոյն իսկ վերաւորեալ է քիչ ատենէն կրնան բժշկուիլ հետեւեալ բաղադրութեան գործածութեամբն , ինչպէս 100 կրամ Մարսիլոյ ձերմակ օճառն մանրելով կէս լիտր եռացած ջրոյ մէջ հալեցնել եւ գրեթէ բոլորովին պաղելէ յետոյ յաւելցնել 25 կրամ ձէթ զոր պէտք է խառնել լաւ մը ցողունով (չալգալամագ) . այս կաթի նման բաղադրութիւնը երկար ատեն կը պահուի . գործածութեան ատեն՝ կրկին պէտք է ցողունել եթէ իրարմէ բաժնուած են . աւելի թանձր ուղղոյններն պէտք է որ աւելի իւղ գործածեն :

Վերաց համար փամպակի կամ լաթի կտորով մը քսելու իսկ ճաթրտած եւ կարմրցած ձեռաց համար քիչ մը տաք ջրոյ հետ խառնելով պարզապէս լուացուելու է :

ԱՐՇԵՍՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳԻՒՏԵՐ

ՍՏԱԿ ԱԻՐԵԼՈՒ ԻՆՔՆԱԳՈՐԾ ՄԵՔԵՆԱՅ ՄԸ

Տունքէլ անուն մեքենագործ մը՝ Գերմանական երկաթուղւոյ վարչու-

Թեան հրամանաւ, նոր գործիք մը հնարած է՝ յաճախորդաց տոմսակ գնած ատեն, ստակ աւրելու գործը դիւրացնելու նպատակաւ: Գործիքը ինը տեղեր ունի պղինձէ շինուած, որք կրնան բովանդակել մինչեւ 1050 մարքի ոսկի, 50 հատ 5 մարքնոց արծաթ, 70 հատ 2 մարքնոց, 100 հատ 1 մարքնոց, 100 հատ 50 ֆէնիկնոց, 70 հատ 20 ֆէնիկնոց, 100 հատ 10 ֆէնիկնոց եւ 100 հատ ալ 5 ֆէնիկնոց գրամներ: Երբ մէկը ուզէ ստակ աւրել տալ, ստակը կը գրուի պղինձէ-համրելու տախտակին վրայ, գործիքը մասնաւոր մատներ ունենալով՝ հոն կեցող պաշտօնեան պէտք եղած մատին վրայ կը կոխէ եւ դրամն անհետանալով կերթայ իրեն վերաբերեալ տեղը կը մտնայ. փոխարէն դարձեալ պէտք եղած մատուըներուն վրայ կոխուելով ետ տրուելիք գրամներն ինքնին յառաջ կուգան յարմարելիք զանազան տեսակներով: Յիշեալ գործիքը շատ արագութեամբ եւ ճշգրտութեամբ կը գործէ եղեր:

Տի Շքարֆաւի

ԹԷԼԷՖՈՆ ԵՒ ՏԵՆԴ

Թէլեֆօնը սկսուեր է յաջողութեամբ գործածուիլ տենդէ բռնուող հիւանդաց սենեակը: Թէլեֆօն մը կը հաստատուի եղեր հիւանդին ձեռաց տակ նորա անկողնի քով, որոյ միջոցաւ հիւանդը կարող կըլլայ խօսիլ՝ տան միւս սենեկաց մէջ գտնուող իր ազգականաց եւ բարեկամաց հետ եւ մօտիկ ընել անոնց խօսակցութիւնը կամ լրագրի մը ընթերցանութիւնը՝ առանց իր հիւանդութեան տարախօսումէն վախ պատճառելու անոնց: Յիրաւի մեծ մխիթարութեան պատճառ կրնայ նկատուիլ այսպիսի կարգադրութիւն մը՝ մինակ մնալու դատապարտուած հիւանդի մը ինչպէս եւ նորա ընտանեաց համար,

ՀԱՎԱՅ ՄԱՍՈՒԼ ՄԸ

Նիու Եօրքի Թեյէկրաւ լրագրի համար վերջերս շինուած մեքենան՝ տպագրութեան մամուլներու ամենէն մեծը կը կարծուի, նորա ծանրութիւնը 50 թոն կամ իբր 40,000 հոխայ կը կռէ եղեր, մէկ ժամու մէջ 75,000 լրագիր կը տպէ կամ 144,000 պարզ տպագրութիւն կը կատարէ եւ այս հսկայ գործիքը 11,000 կտորներէ կը բաղկանայ եղեր:

ԾԱԿԱԾ ՆԱԽԵՐՈՒ ՄԷՋ ԶՐՈՅ ՎԻԺՈՒՄԸ ԱՐԳԻԼՈՂ ԳՈՐԾԻՔ

Յայտնի է թէ նաւերը շատ անգամ իրարու կամ քարի զարնուելով իրենց կողքին վրայ ծակեր կը բացուին ուսկից ջուրը ներս հոսելով նաւը կընկղմի. ասոր առաջին առնելու համար նոր միջոց մը գտնուեր եւ արդէն շատ մը Անգլիական նաւերու հրամայուեր է ի գործածութիւն: Այս միջոցս կը բաղկանայ նոր տեսակ մը մուշարկայէ որ բոլորուած կը պահուի միշտ նաւուն մէջ, երբ արկած մը պատահելով նաւուն վրայ ծակ մը բացուի՝ նաւաստիները այս մուշարկան նաւուն քովէն կը կախեն որ ինքնին բացուելով վար կերկնայ եւ ջուրին հոսանքին ճնշմամբ կերթայ ծակին բերանը կը գոցէ. մուշարկային լայնքին տափակ փայտեր գրուած են քանճառի ձեւով որք կարգելուն կտաւր եւ հետեւաբար ջուրը ծակէն ներս մտնելու, որով նաւը կազատի ընկղմելու վտանգէն, մինչեւ որ միջոց ըլլայ պէտք եղած նորոգութիւններն ընելու:

Կեհրար

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁ

Պ. Վիլեմ Ժէքսըն ի Լոնտոն նոր կտաւ մը հնարած է, որ սուսկի (մանթար) ծառին կեղեւին թելերով հիւսուած է. գործունի բրդեայ կամ մե-

տաքսեայ թելերով կապուած է. եւ որովհետեւ սունկի թելերն կրնան դիւրաւ գունաւորիլ, այս կտաւով պատրաստեալ հանդերձները բնաւ տարբերիւն չունին նաւաստեաց, ծովային սպայից եւ ճանապարհորդաց առ հասարակ գործածած հագուստներէ:

Այս սունկի կտաւէ հանդերձներն շատ հանգիստ, դիւրագործածելի եւ թեթեւ են սովորական հագուստներունման. բայց սոցա մեծ առաւելութիւնն այն է որ զանոնք կրողները ջրին երեսը կը կենան երկար ժամանակ առանց ընկղմելու, հարկ չունենալով չարժուներ ընել լողալու համար:

—

ՄՐՅԱՆԱԿ ԳԻՆԻ ՓՈՐՁԵԼՈՒ ԳՈՐԾԻՔԻ ՀԱՄԱՐ

Գաղղիոյ վաճառականութեան նախարարը յունվար 20ին գիտութեանց ձեմարանին հաղորդեց նոր օրէնք մը որով կառավարութիւնը 50,000 ֆրանքի մրցանակ մը հաստատած է ի վարձատրութիւն այն անձին որ կարող պիտի ըլլայ գտնել պարզ եւ դիւրին գործի մը գիննոյ եւ ոգելից ըմպելեաց խորդախութիւնքն յայտնող:

Ձեմարանին յանձնարարուած է որոշել.

1. Մրցման մանրամասնութիւնքն,
2. Մրցման կատարելիք ժամանակը,
3. Այն պայմաններն որով մրցանակը պիտի տրուի:

Ձեմարանը որոշեց յանձնաժողով մի կազմել 12 անձինքներէ բաղկացեալ սոյն խնդիրը ուսումնասիրելու համար:

—

ՊՐԷՍԱՅԻ ՄՐՅԱՆԱԿԸ

Թօրինոյի գիտութեանց թագաւորական ձեմարանը փետր. 11ի նիստին մէջ, Պրէսայի մրցանակն որ 12,000 ֆրանք է, նուիրած է Պ. Բասթէօրի:

ԵՌԱԳՈՅՆ ՏՆՐԵՒՈՎ ԾԱՌ

Կեդրոնական Ամերիկայի մէջ ծառ մը գտնուեր է եռագոյն տերեւներով, այսինքն այս ծառին տերեւներն առաւօտուն ճերմակ, կէս օրին կարմիր եւ երեկոյին կապոյտ են. այս ծառը ծաղիկ կուտայ սեպտեմբեր ամսէն մինչեւ նոյեմբեր:

—

ՍՊԱՌՈՒՄՆ ԹԷՅԻ

Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ Անգղիացիք քանակութեամբ շատ աւելի թէյ կ'սպառեն քան թէ ուրիշ երկրաց ժողովուրդներն. այս կարծիքը սխալ է եւ վիճակագրութիւնը կապացուցանէ թէ մի քանի գաղթականութեանց մէջ շատ աւելի մեծ է նորա սպառումը. առաջինն է Աւստրալիա ուր մէն մի բնակիչ 3,83 քիլօ կը սպառէ, յետոյ նոր Զելանտա 3,60 քիլօ եւ Անգղիացիք որք երրորդ են անձ գլուխ 2,5 քիլօ կը սպառեն. ասոնցմէ վերջը կուգան Նոր Երկիր եւ Փանատա յետոյ Միացեալ Նահանգք որոց իւրաքանչիւր անձ 650 կրամ իսկ Ռուսիա որ միշտ թէյ չ'ամուլ նկատուած է հազիւ նորա իւրաքանչիւր անձ 500 կրամ կ'սպառէ. Պելճիգայի, Զուիցերիոյ, Աւստրիոյ եւ Սլաւիոյ մէջ աւելի նուազ է եւ կրնայ ըսուիլ թէ չկայ եւրոպիոյ մէջ երկիր մը բաց ի Բրիտանական կառավարութենէ եւ Հոլանտայէ ուր նորա սպառումը ըլլայ 1 1/2 քիլօ առ իւրաքանչիւր անձ: Յայտնի է թէ ամեն երկրի մէջ կան գաւառներ որք աւելի կ'սպառեն քան ուրիշներ. զօր օրինակ, Ռուսիոյ քանի մը իշխանութեանց մէջ թէյի սպառումը աւելի լինելուն հաւանականաբար այնպէս կը կարծուի թէ Ռուսք խիստ թէյ ամուլ են:

—

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՅ ՇՐՋԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՄԻԱ-
ՑԵԱԼ ՆՈՂԱՆԳՍ

1878ին Միացեալ Նահանգք ունէին չըջարեցուծեան մէջ 247,429,570 տօլար արժողութեամբ ոսկի, 80,552,528 արծաթ եւ 346,681,016 թղթադրամ, որք 10 տարուան մէջ աճեր են հետեւեալ կերպիւ. այսինքն 1887ին կը գրտնուի եղեր յիշեալ նահանգաց մէջ 560,195,587 տօլար արժողութեամբ ոսկի, 524,846,467 արծաթ, 346,758,461 թղթադրամ եւ 296,914,874 պանքտոմս: Ասկից կը տեսնուի թէ արծաթ դրամը՝ կարծուածին չափ չառցած չէ նոյն հրապարակին վրայ, քանզի մինչդեռ ոսկին 515 միլիոն տօլարի արժէքով աւելցած է, արծաթի յաւելումն եղած է միայն 224 միլիոն տօլար:

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿՆԵՐՆ ԱՆԳ-
ՂԻՈՅ ՆՈՄԱԿԱՏԱՆՑ

Ժողովուրդը խնայող ընել եւ ժողովրդեան խնայողութիւններն արդիւնաւորել խնդիր մ'է որ բոլոր լուսաւորեալ ազգաց հոգածութեան առարկայ եղած է այսօր, եւրոպիոյ ամեն կարեւոր քաղաքաց եւ մինչեւ իսկ շատ գիւղօրէից մէջ կան զանազան տեսակ խնայողական եւ տնտեսական ձեռնարկութիւններ՝ ուղղակի ժողովրդեան կամ կառավարութեանց ձեռք հաստատուած:

Անգղիոյ մէջ այս տեսակ անհամար ժողովրդային հաստատութիւններէ վատ 25 տարի է որ, կառավարութիւնը կարեւոր կարգադրութիւն մ'ալ ըրաւ, որով երկրին նամակատուներն՝ այժմ խնայողական սնտուկներու պաշտօն կը կատարեն ի ծառայութիւն ժողովրդեան. 1878ին Անգղ. կառավարութիւնը երեք հարիւր հազար լիրայի մօտ գումար մը ծախսելով Լոնտայի մէջ ըն-

դարձակ չէնք մը շինեց որ կը ծառայէ միմիայն իրրեւ կեդրոնատեղի ընդհ. Անգղ. նամակատանց — խնայողական սնտուկներու, սոցա վերջին տասնամեայ գործառնութեանց արդիւնքը կեւրեայ հետեւեալ ցանկի մէջ որոյ առաջին սիւնակը կը ցուցնէ թուականը, երկրորդ սիւնակը՝ քանի տեղ սնտուկ հաստատուած ըլլալը, երրորդ սիւնակը՝ խնայող անձանց թիւը եւ չորրորդ սիւնակը ցոյց կուտայ հաւաքուած դրամոյց կլիոն տարեգլխոյն վերջ, առանց հաշուելու տարուան միջոցին առնուած եւ տրուածները:

Տարի	Տեղի	Անձ	Գումար
1877	5,668	1,791,240	28,740,757 լիրա
1878	5,834	1,892,756	30,411,563 »
1879	6,016	1,988,477	32,042,134 »
1880	6,233	2,184,972	33,744,637 »
1881	6,513	2,607,612	36,194,495 »
1882	6,999	2,858,976	39,037,821 »
1883	7,369	3,405,642	41,768,808 »
1884	7,756	3,333,675	44,773,773 »
1885	8,406	3,535,650	47,697,838 »
1886	8,351	3,734,421	50,874,338 »

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ ԱՇԽԱՐՀԻՍ

1885 տարւոյ վերջերը երկրագնտիս մակերեւոյթին վրայ գտնուած երկաթուղեաց ամբողջ տարածութիւնն էր 487,740 քիլոմէթր, որոյ 195,057 քիլոմէթր եւրոպիոյ եւ 250,663 քիլոմէթր Ամերիկիոյ մէջ:

Եւրոպիոյ մէջ Գերմանիա առաջին կարգն բռնէր, որոյ երկաթուղեաց տարածութիւնն էր 57,555 քիլոմէթր. երկրորդ կարգն ունէր Գաղղիա 52,491 քիլոմէթր տարածութեամբ:

1881էն մինչեւ 1885 ամբողջ երկրիս նորակառոյց երկաթուղեաց տարածութիւն է 93,872 քիլոմէթր. սոյն ժամանակամիջոցին մէջ ամենէն շատ կառուցած է Գաղղիա:

Մինչեւ 1885 տարւոյ վերջը 128 հազար միլիոն ֆրանք կը հաշուեն ամ-

բողջ երկաթուղեաց շինութիւնքն . 75 հազար միլիոն Եւրոպիոյ եւ 55 հազար միլիոն աշխարհիս միւս մասերուն երկաթուղեաց համար ծախսուած են : Հետեւաբար Եւրոպիոյ գծերը շատ աւելի սուղ ելած են . եւ սորա պատճառն է Եւրոպիոյ մէջ երկաթուղեաց համար ծախու առնուած գետիններու բարձր գինը , մինչդեռ Ամերիկիոյ , Ասիոյ եւ Աւստրալիոյ մէջ գետինները գրեթէ արժէք չունին , ուր օրական վարձքերն եւս աժան են :

Երկրագնդիս երկաթուղեաց գծերն դեռ պահանջուած տարածութիւն ունենալէ շատ հեռի են . Եւրոպիոյ մի քանի երկիրներու մէջ , ինչպէս յԱնգղիա եւ ի Պեճիքա չկան այլ եւս կառուցանելիք այնքան կարեւոր գծեր . բայց Ասիոյ եւ Հարաւային Ամերիկիոյ մէջ երկաթուղեաց շինութիւնքն հազիւ սկսուած կը համարուին :

Եւրոպիոյ մի քանի երկիրներու մէջ , մանաւանդ ի Ռուսիա , կառուցանելիք գծերուն հազիւ քառորդը շինուած է :

Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Մեր ազնիւ բարեկամ եւ Տնտեսի անձնուէր աշխատակից Աճէմեան մեծ . Մկրտիչ էֆէնտիի «Լոյս եւ Ստուերք» անուամբ նոր հրատարակած մէկ գողտրիկ երկասիրութեան վրայ մեր ընթերցողաց գաղափար մը տալու համար արժան համարեցանք՝ բազմադիւն դասատու մեծապատիւ Թովմաս էֆէնտի Թէրզեանի մէկ յօդուածն «Արեւելք» լրագրէն աստ արտատպել , մեր կողմանէ մաղթելով միայն որ գլուխն իր արժանի եղած ընդունելութիւնստանայ ուսումնասիրաց կողմանէ : Գրքուկին գինն է 5 դր :

Յ . Ա .

Երեկ բարեկամ ձեռք մը զրասեղանիս վրայ փոքրիկ զրքոյկ մը թողեր է զոր երեկոյին քաղցր հսճութեամբ մ'ընթերցայ : Հեղինակին — վաղեմի բարեկամի մը — անունն ինձ տարակոյս չէր ձգեր մատենական պարունակութեան վրայ : Եւ յիրաւի՝ ինչ անոյշ ոճ , ինչ սրտահոս նուագներ . եւ ինչ խնդութեամբ ողջունեցի երես մը՝ որոյ վրայ դիմակ չկար : Թող ընտանիք կարդան զայն ախորժ ժամեր անցընելու համար , նորաթեւ երիտասարդք՝ անպաճոյճ բնական ոճոյ վարժելու համար : Ինչպէս իւր նախընթաց հրատարակութեանց մէջ՝ Աճէմեան էֆէնտիի ժողովրդական ձեւ մը պահած է՝ որ զինք Պոլսեցի քերդողաց մէջէն մեր Ռուսահայ քերդողաց նմանագոյնը կ'ընծայէ : Իւր Մուսան ոչ Հելլենական Ոլիմպոսէն իջած է , ոչ Օսիանի մառախուղներէն , ոչ Օտենի արքունիքէն , այլ նա հայ Մուսան է . իւր դէմք անգոյր ու շպար չեն կրեր . իւր մատունը ձեռնոցի մէջ բանտարկուած չեն , ու անգարդ լանջքէն Օ աը Քօլօներ չբուրիր : Այսու չեմ պահանջեր ըսել թէ նա անարուեստ է , ոչ՝ այլ արուեստակեալ չէ : Մարդ սիրով կը կարդայ այն տողերն որ զոհութիւն եւ զոհունակութիւն կը շնչեն : Այնչափ տրտունջ ու զանգատներ լրսելէն վերջը՝ շատացեալ սիրտ մը տեսնել , այնչափ սոսկալի հրդեհ ու բոցերէ հտըր՝ քաղցրիկ պլպլացող լոյս մը , այնչափ արտօսք ու հառաչներէ յետոյ՝ պարզ ժպիտ մը՝ յիրաւի շատ զոհ ըլլալու առիթ մ'է : — Բայց , սիրելի քերդող , եթէ թագուն զանգատ մը կը պարունակեն այդ տողերդ ,

Յեա յիսուն ձմրան չունիմ ըստացուած ,
Ոչ մի թիզ պարտէզ , բայց գիտես Աստուած ,

Թէ ոչ չըթներէս թռած է գանգատ,
Թո՛ղ միշտ երջանիկ՝ այլ լինիմ աղքատ...

Եթէ՛ կ'ըսեմ՝ այդ տողերդ ծածուկ
վերք մը ծածկելու համար են, չ'ըսեմ
քեզ Թէ ստացուած եւ պատեց մեզ հա-
մար չեն, այլ քերդողական խանդիւ
վառեալ արհամարհներ զանոնք և Շիլ-
լերի հետ ըսենք. «Չունիս դու այդ
զանձերն՝ այլ քո են աստեղք. Թեւեր
տուի քեզ որ խոյանաս յերկինս՝ զոր
քեզ համար միշտ բաց կը պահեմ:»

Ընթերցողաց Թողլու համար իրենք
անձամբ այն հաւաքածոյի մէջ մար-
գրիտներ գտնելու փափուկ հեշտու-
թիւնը՝ ներումն կը խնդրեմ սակաւա-
թիւ տողեր միայն ընդօրինակել որ
հեղինակին գեղեցիկ հոգւոյն ամեն կող-
մը կարծես ի լոյս կը հանեն: Տեսէք
ինչ մեղմով՝ այլ միանգամայն ազդու-
ութեամբ՝ նորա փիլիսոփայական տըխ-
րագոյն խորհուրդք անգամ կը պատ-
կերին, Սիկարի երգին մէջ.

Տրտում թէ զըւարթ նստիմ եւ խորհիմ
Չունիմ սիկարի պէս հեշտ մըտերիմ.
Նոյն է երկուքին մեր ճակատագիր,
Քիչ քիչ կը վառիմ եւ դառնամ մոխիր:

Անոնց համար որ գորով ու փափ-
կութիւնը նախամեծար կը համարին՝
քաղենք երկու ծաղիկ իւր «Մի մոռ-
նար զիս»էն.

Ոչ մոռնամ զքեզ՝ բայց զըւարթ լուսնակ
Թէ մոռցնեմ տայ ինձ քո յիշատակ,
Ե՛կ դու ինձ ժպտէ՛, ըսէ՛ Պէտքերիս՝
«Հայր՝ մի՛ մոռնար զիս...»

.....

Ո՛վ դուստր իմ՝ ըզքեզ ոչ մոռնամ երբեք
Բայց ափսոս երբոր հիւծիմ վշտաբեկ,
Եւ դու աղօթես՝ անմեղ Պէտքերիս՝
«Մի՛ մոռնար եւ զիս...»

Ի՛նչ գողտր զգացմունք և ի՛նչ քրն-
քոյշ լեզու: Եւ յաջորդ տաղին մէջ նոյն
զմայլանօք չ'ազդուիր ընթերցողն.

Երբ գիշեր պարզ եւ հաշտ է ծով,
Ինչո՞ւ մենիկ նստիս արթուն,
Հետաքրքիր՝ ապշած ոգւով
Ի՛նչ հարցնես դու աստղերուն

Երբ գիշեր պարզ եւ հաշտ է ծով:
Ինձ համար այսպիսի տաղք ներ-
դաշնակութիւն մը կը պարունակեն որ
բուն իսկ քերդութեան ոգին է, բանգի
վանկերուն չափը միայն բաւական չէ
բանաստեղծութիւն մը յօրինելու հա-
մար:

Ի՛նչ գեղեցիկ պարզութեամբ բա-
ցատրուած է հետեւեալ տողից մէջ
ցաւոց երկարութիւնը ու հրճուանաց
շուտափոյթ անցքն. (առ Ժամացոյց.)
Ով իմ վաղեմի ընտիր բարկեկամ՝
Քեզ դէմ գանգատիմ զուր տեղ շատ
անգամ,

Մերթ սրտմտելով թէ դառնաս վաղվաղ՝
Մերթ անիծելով թէ քալես դանդաղ.

Պարզ մնալ՝ առանց գռեհիկութեան
իջնելու, զգայուն՝ առանց կեղծելու,
իմաստասէր՝ բայց ոչ Թէ օտար փետ-
րովք զարդարուելու, այլ իւր իսկ սրբ-
տէն ինքնահոս մտածմամբք, վերջա-
պէս կարնիս ըսել.

Mon verre n'est pas grand, mais je
bois dans mon verre,

մեծ յատկութիւնք կը Թուին ինձ այն-
պիսի ժամանակի մը մէջ ուր ծայրահե-
ղութիւնք բացատրութեան մէջ՝ առան-
ձին անձնաւորութիւններն զոգցես եղ-
ծելով՝ ի մի մեծ մառախուղ կը ձուլեն
մատենագրական տաղանդները, որոյ
մէջ Դիոգինէսի լապտերով շրջելու է
անկեղծ խօսք մը՝ ճշմարիտ դարձուած
մը գտնելու համար:

Աւարտենք մեր այս ոչ Թէ քննա-
դատութիւն այլ շնորհաւորութիւն առ
հեղինակն իւր իսկ վերջին տողերով՝
որ կը ցուցնեն Թէ ինքն իսկ ի՛նչ գա-
ղափար ունի քերթողին ճակատագրին
վրայ.

Մի՛ երջանկութեան յուսար դու յիմար,
Զի պարտիս զոհուիլ մարդկութեան
Համար :

Սակայն գո՛հ եղիր եթէ քո երգեր
Յաւած սրտերու ամոքեն վէրքեր :

Գիտեմ որ եթէ դեռ Ադրիական ա-
փանց վրայ ըլլայինք՝ մեր մեծ դասա-
տուն Ալիշանն՝ որ այնչափ զքեզ կը
սիրէր իբրեւ զաւակ իւր հայրենասէր
ողոյն՝ այս երկասիրութեանդ պատիւ
մը պիտի տար : Բայց ես զանգատով
մը պիտի փակեմ գրութիւնս . ընթեր-
ցողը դեռ չը յագեցած՝ ցաւով կը տես-
նէ թէ վերջին էջն հասեր է :

Մասնաւոր շնորհակալիք Մեծ. Պաղ-
տատիւն է ֆէնտիին իւր հրաշագեղ
տպագրութեան համար : Հսկայաքայլ
կը դիմէ նա ի կատարելութիւն . իցիւ
և ի յաջողութեամբ :

ԹՈՎՍԱՍ ԹԷՐԶԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Գիտութեան բարեկամ մի այս օրերս
եղեկորական նոր ժամացոյց մի փորձե-
լու հետամուտ լինելով, դիտել տուի
իրեն թէ եղեկորական ժամացոյցը գոր-
ծելու համար՝ եղեկորական աղբիւրի մը
պէտք ունի, յորմէ կը հետեւի հիւրե-
րու եւ մանաւանդ զինկոյի սպառումն
որ առօրեայ ծախքի կարօտ է, մինչ-
դեռ մեքենական ժամացոյցը որ լար-
ուելով կը բանի առօրեայ ծախքի պէտք
չունի :

Ներեցէք, պատասխանեց բարեկամս,
մեքենական ժամացոյցը լարելու համար
ոյժ մի սպառելու է . սպառեալ ոյժը
նորոգելու համար՝ սնունդ հարկաւոր է,
եւ որչափ ալ փոքր լինի այդ սնունդը
ծախքի կարօտ է : Գիտէք թէ բնու-
թեան ամեն գործողութեան մէջ պէտք է
հաւասարակշռութիւն պահուի ապա թէ

ոչ ներդաշնակութիւն չ'լինիր : Երբ ու-
ժոյ արտադրումն հաւասար լինի սպառ-
ման, այսինքն երբ սնունդը հաւասար
լինի արտադրեալ աշխատութեան՝ հա-
ւասարակշռութիւն կայ . բայց երբ ծա-
րայեղութիւն կամ անբաւականութիւն
լինի սնունդեան եւ աշխատութեան մէջ,
հաւասարակշռութիւնը կորսուի :

Շատ ճիշտ է ձեր խորհրդածութիւնը,
բաւ բարեկամս . կրնա՞ք ըսել նաեւ թէ
ուստի յառաջ գայ մարդուս ոյժը :

Մարդուս ոյժը, պատասխանեց, ջեր-
մութեան սպառումն է, եւ ջերմու-
թիւնը սնունդեան արդիւնք է . սնունդ-
ները իրենց տեսակին համեմատ զա-
նազան աստիճանաւ ջերմութիւն գոյա-
ցընեն : Ջերմութեան մթութիւնը գոլ⁽¹⁾
կը կոչուի . կովու միսը ամեն սնունդ-
ներէ աւելի գոլ կը հայթայթէ : Այսպէս
ահա

1 քիլո գետնախնձոր	գոյացնէ	3752	գոլ
1 » հաց	»	3984	»
1 » վատոյժ միս	»	5813	»
1 » պարարտ միս	»	9089	»

Ամեն աշխատութիւն որոշեալ չափով
գոլ կը սպառէ եւ հետեւաբար ջերմու-
թեան նուազումն պատճառէ : Այս ը-
սածս դիւրին է փորձով ապացուցա-
նել : Դրէք զգոյուն ջերմաչափ մի ձեր
թեւին մկանքներուն վրայ եւ նշանա-
կեցէք ջերմաչափին տուած աստիճանը :
Յետոյ փորձեցէք վերցընել բաւական
ծանր մարմին մի՝ ջերմաչափը միշտ
թեւին վրայ ունենալով, եւ պիտի տես-
նէք որ ջերմաչափին աստիճանը կը
նուազի . եթէ ծանրոցը թողուք, ջեր-
մաչափը կրկին կը բարձրանայ . սւտի
ձեր ըրած ճիգն ջերմութեան արդիւնք
է :

Բժիշկներն՝ ի բաց առեալ մի քանի
գիտուններ որ զբժշկութիւնը ուսումնա-

(1) Գոլը ջերմութեան այն քանակութիւնն է որ
մէկ քիլոգրամ ջրոյ բարեխառնութիւնը մէկ աս-
տիճան կը բարձրացնէ :

սիրեն այլ եւ այլ հանգամանօք, բը-
ժիշկներն ընդհանրապէս քննութեան
չեն առնուր այս իրերը որք ընդհա-
նուր օրինաց վերաբերին՝ այն է պահ-
պանողութիւն գործութեան:

Այդ կարգի բժշկաց համար՝ բժշկու-
թիւնը տակաւին արհեստ մ'է եւ ոչ
գիտութիւն մի: Այն ատեն միայն բժշ-
կութիւնը պիտի կրնայ հաստատ յա-
ռաջագիմութիւն ընել, երբ ստոյգ գի-
տութիւն մը լինի մեքենական գիտու-
թեանց պէս: Բնագիտութիւնը երկար
ժամանակէ ի վեր այս ճամբուն մէջ մը-
տած է, եւ տարրաբանութիւնը ար-
դէն նորա կը հետեւի:

Սննդեան չափազանցութիւնը կամ
անբաւականութիւնը լո՛ւնչ հետեւանք
կունենան, հարցուցի բարեկամիս եւ
նա պատասխանեց: Երբ ջերմութեան
արտադրութիւնը սպառումէն աւելի
լինի՝ մարդկային կազմածին խանգա-
րութիւն պատճառէ: Մի եւ նոյն բանն
է ժամացուցի ծանրոցին վրայ աւելորդ
կշիռներ դնել որք չափազանց շփում
պատճառելով՝ անօգուտ տեղ անխնե-
րուն ակռայները մաշեցնեն: Այս պատ-
ճառաւ ահա այն հարուստները որք յոր-
դաբար կը սնանին՝ աղքատներէ աւելի
չատ մը մասնաւոր հիւանդութեանց
ենթակայ լինին: Երբ սնունդը ամբող-
ջապէս չսպառի կամ աւելի բացայայտ
խօսելով երբ կերակուրը անկատար կեր-
պիւ այրի, աւելորդ ջերմութիւն մա-
տակարարէ եւ ճարպ գոյացընէ:

Սննդեան անբաւականութիւնը նմա-
նապէս վնասակար է. հոս՝ ջերմութեան
արտադրութիւնը սպառումէն նուազ
լինելով՝ մարդկային մեքենան չէ կա-
րող լաւ գործել, ուստի պարտաւորի
սպառել կամ այրել մարմնոյ այն նիւ-
թերը որ կերակուրին պարունակած
նիւթոց յար եւ նման են: Աստի կը
հետեւի մարմնոյ հիւժումն, իբրեւ օրի-
նակ մէջ բերեմ հետեւեալ եղելութիւնը:

Ապակեղինաց երկու գործարաններ
իրարու հետ մրցելով՝ խնայողութեան
նպատակաւ հետզհետէ իրենց գործա-
ւորաց թոշակներն զեղջած էին: Այս
սխալ դրութեամբ գործարանին մին
քիչ ժամանակէն կործանեցաւ. միւսը
ընդհակառակն յաջողութեամբ յառա-
ջացաւ. բայց գիտէք թէ ինչ էր այս
վերջնոյն բարգաւաճման պատճառը.
վասն զի սորա տէրը որ ուսումնասէր
մէկն էր, նոր հրատարակեալ գրքի մի
մէջ կարդալով այս բացատրած սկզբ-
բունքներս, փութաց զանոնք գործադ-
րել. ուստի առանց գործաւորաց թո-
շակն աւելցնելու, սկսաւ առատ եւ
սննդարար կերակուր տալ իւր գոր-
ծաւորաց որոց արհեստը պահանջէ ան-
դադար շունչ վատնել եւ թոքերը հոգ-
նեցնել. քիչ ժամանակի մէջ գործաւորք
կազդուրեալ՝ սովորական գործոյն կըր-
կինը արտադրել սկսան:

Վերջապէս թէ մեքենայք եւ թէ կեն-
դանի էակներ աշխատութիւն արտադ-
րելու համար պէտք է սպառեն համա-
պատասխանող ջերմութիւն, այսպէս
մեքենայք՝ ածուխ, ելեկտրականու-
թիւնը զինկօ եւ մարդիկ կերակուր կը
սպառեն:

Իրաւ է որ մարդկային մեքենան
աստուածային բնութիւն լինելով, ան-
համեմատ աւելի կատարելագործեալ է
քան մարդուս հնարած ճարտարագոյն
մեքենայս եւ հետեւաբար մարդուս
մարմինը մեքենայից բաղդատմամբ շատ
աւելի աշխատութիւն կարտադրէ նը-
ուազ սպառելով:

Արդ մեր խօսակցութեան պատճառ
տուող նիւթին վերադառնալով, եթէ
ենթադրենք թէ ժամացոյց մի լարելու
համար պէտքէ սպառել գոյի 1/50 մասը,
հաշուով կը գտնանք թէ մարդ մի որ
զայն լարէ պարտի իւր սովորական
սննդէն զատ, 50 հազարերորդակրամ
հաց սպառել սոյն աշխատութիւնը ար-

տադրելու համար, իսկ եթէ ելեկտրականութեան տրուի կատարել այն աշխատութեան պաշտօնը, հարկ է սպառել առ նուազն 150 հազարերորդականըրամ գինիս :

Շնորհակալ եմ, ըսի բարեկամս, ձեր տուած բացատրութեանց համար. միտք ունիմ հրատարակել այս հետաքրքրական խօսակցութիւնը Տնտեսի մէջ յուսալով որ օգտակար լինի նորա ընթերցողաց :

Եթէ յառաջուց գիտնայի ձեր այդ գիտաւորութիւնը, յարեց բարեկամս, աւելի ընդարձակ բացատրութիւններ տայի եւ կամ ուրիշ եղանակաւ կարգադրէի մեր խօսակցութիւնը, վասն զի շատ կարեւոր բաներ կան խօսելու այս նիւթիս վրայ : Իբրեւ հին բարեկամ Հայոց՝ ուրախ պիտի լինիմ խօսակցիլ ձեզ հետ ամեն անգամ որ առիթն պատահի, պէտք է միայն թոյլ տաք ինձ որչափ հետեւ մեր խօսելիք նիւթոց մէջ քիչ մ'աւելի կարգադրութիւն ընենք :

Մ. ԱՃԷՄԵԱՆ

ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ՇԵՏԵՒԱՆՔ

Ինչպէս օգը, ջերմութիւնը, խոնաւութիւնը, եւն, ծխախոտին ծխումն եւս մարդուս վրայ կազդէ :

Մեր շնչած օգը պէտք է մաքուր ըլլայ. այս է առաջին եւ էական պայման կենաց պահպանութեան, եւ այս պատճառաւ հիւանդները բժշկելու համար կը փոխադրենք գիրենք գիւղերը եւ կամ ծովեզերեայ տեղեր ուր օգը աւելի մաքուր է :

Արդ քաղաքաց օգին ապականութեան պատճառներէն մին կրնայ համարուիլ նաեւ ծխախոտին ծուխը. թէ եւ սիկարէթի մը արտադրած վնասակար կազերը քիչ են, բայց եւ այնպէս

թէ որ ծխողը՝ փոխանակ ծուխը մեծ մասամբ դուրս հանելու, զայն ամբողջ կուլ տայ, անտարակոյս թունաւորելու վտանգի կենթարկի : Սիկարէթ մը հազիւ մէկ կրամ ծխախոտ կը պարունակէ, եւ արդարեւ նորա ծուխը աննշան բան մ'է, բայց միլիոնաւոր սիկարէթներու ծուխը՝ հասարակաց առողջապահութեան վրայ ոչ միթէ՞ վնասակար ազդեցութիւն կը ներգործէ : Ծխախոտի ծուխը որոյ պարունակած թունաւոր տարրերը նախորդ թուով ուսումնասիրեցինք, հաւանականաբար գաղտնի սկզբնապատճառն է կարգ մը հիւանդութեանց եւ շատ պատանեկաց մտաւորական կարողութեանց խանգարման :

Պէտք չէ մոռնանք թէ չարագործք՝ գողութեան եւ մարդասպանութեան ըսկսելէ առաջ, ծխախոտի եւ ոգելից ըմպելեաց չար ազդեցութեամբ արբեցեալ, կրից յորձանքին մէջ կը նետուին որոյ անհրաժեշտ հետեւանքն է թշուառութիւն եւ ոճրագործութիւն :

Յայտնի է թէ մինչեւ անգամ ծխողաց համար ախորժելի չէ շնչել ծխախոտի ծխով ծանրացեալ օդը, իսկ կանայք, մանկունք եւ այն անձինք որ սովոր չեն ծխելու, չեն կարող տոկալ ծխախով լցեալ գոց սենեկի մէջ առանց նողկանք եւ անհանգստութիւն զգալու :

Ժամանակը եւ վարժութիւնը կազմուածոց զգացողութիւնը կը բթեցնեն, բայց ծխախոտին ներգործութիւնը միշտ կը շարունակէ եւ ծխողին վրայ կը նըշմարուին ախոր հետեւանքներն, այսինքն գունատութիւն, դեղնոտութիւն, նիհարութիւն եւ թուլութիւն :

Ծխելու սովորութեան անպատեհութիւններէն մին է ծխողին բերանի նողկալի հոտը որոյ լորձունքը ծխախոտին հիւթով շաղախեալ է :

Ծխախոտին թմրեցուցիչ յատկութեամբ՝ բերանին լորձունքը կը թանձ-

րանայ, ակռաները կը սեւնան եւ կը փտտին, ճաշակի զգացողութիւնը կը նուազի որով ծխողք անհամ կը դատեն սովորական կերակուրները եւ կը պարտաւորին ծայրայեղութեամբ աղ եւ պղպեղ գործածել որոց չափազանցութիւնը նոյնպէս փնասակար է:

Ծխողը շարունակ թքնելու հարկադրեալ ըլլալով, ի գուր կը վատնէ այն լորձունքը որ հարկաւոր է մարսողութեան. իսկ նիկոդինը լորձունքի միջոցաւ ուտելեաց եւ ըմպելեաց հետ խառնուելով ստամոքսին մէջ կը մտնէ եւ անդեան գործողութեանց կը փնասէ, եւ եթէ ստամոքսին մէջ քաղցկեղի սկզբնաւորութիւն ըլլայ, նիկոտինը զայն կը փութացնէ:

Եւրոպացիք ընդհանրապէս տերեւէ չինուած սիկար եւ կամ ծխափող (pipe) կը գործածեն որք թերեւս նուազ փնասակար են քան մեր արեւելեան սիկարէթը վասն զի նոքա ծուխը քիչ մը բերանին մէջ պահելէն յետոյ՝ զայն կարտաքսեն. մինչդեռ սիկարէթ ծխողները՝ ծուխը կուլ կուտան եւ յետոյ կամաց կամաց ունգունքներէ դուրս կարծակեն, հետեւաբար բերանին, կոկորդին, չնչափողի խողովակաց եւ ունգանց լորձաթաղանթը ժամանակ կուենան ծրծել մեծաւ մասամբ ծխախոտին թունաւոր նիւթերը: Պէտք է յաւելունք թէ սիկարէթին թուղթն ալ կարեւոր դեր մ'ունի:

Մ. Ա.

Գ Ի Ի Ղ Ա Տ Ն Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն

ԱՅԼԵԻԱՅԼ ՈՒՏԵԼԵԱՅ ԿԱԹԻՆ ՎՐԱՅ
ԳՈՐԾԱԾ ԱԶԻԵՅՈՒԹԻՒՆԸ

Կաթնառու կովերու սնունդը մասնաւոր խնամոց կարօտ է, վասն զի տըրուած սնունդէն կախում ունի կաթին եւ կարագին յատկութիւնը: Կաթնառու անասնոց համար հում բաթաթէսը ա-

ւելի օգտակար է քան թէ եփածը, որոյ առօրեայ չափը պէտք է ըլլայ անասնոց ծանրութեան 100ին առ առաւելն 15 քիւ, եւ սորա կիսոյն չափ խառնելու է ջարդուած յարդ, եթէ սոյն քանակութենէ աւելի դրուի կարագը կարծր եւ անհամ կըլլայ:

Գետնախնձորը (եհր հընասը) եթէ որոշեալ քանակութեամբ եւ չափաւորութեամբ չտրուի՝ փնասակար ազդեցութիւն մը կը գործէ կարագին յատկութեան վրայ: Վուչէ (fèphé) շինուած նկանակը բաւական կարծր, կաղամբը թոյլ, իսկ արմաւենին միջակ կարծր կարագ մը կուտան. այս տեսակները՝ անասնոց ծանրութեան 400 քիւյին մէկ քիւյէն աւելի տալու չէ օրը:

Յորենի թեփը կակուղ կարագ մը կուտայ:

ՀԱԻԵՐԸ ՁՄԵՌ ԺԱՄԱՆԱԿ

Ձմեռ ժամանակ հաւերուն համար լաւ սնունդ մ'է եգիպտացորենը, բայց լաւ մանրելու եւ քիչ մը ժամանակ տաք ջրոյ մէջ կալզացընելու է: Այս կերակուրին հետ պէտք է խառնել ոսկորներու փոշի որ հաւկիթին դեղնուցին եւ կեղեւին շինութեան կը նպաստէ ուստի հաւերն ալ ամբողջ ձմեռը կածեն: Նաեւ հաւերը ամեն տեսակ հիւանդութենէ զերծ կըլլան թէ որ իրենց խմած ջրոյ մէջ երբեմն երբեմն ծծմբի փոքրիկ գաւազան մը դրուի:

ԵՂԻՃԸ ԻՐԻԵԻ ԿԵՐԱԿՈՒՐ ԱՆԱՍՆՈՅ ՀԱՄԱՐ

Եղիճը (ըսրըղան օրու) ընդհանրապէս գէշ եւ անպիտան խոտ մը նկատուած է, ուստի եւ ամեն տեղ զայն կը ջնջեն: Սակայն Շուէտի եւ Նորվեկիոյ մէջ քանի մը տարիէ ի վեր ստուգած են թէ եղիճը անասնոց համար

սքանչելի կերակուր մ'է, եւ այս նպատակաւ սկսած են զայն մշակել: Եղիճը ամեն տեղ կածի մինչեւ իսկ անբարեբեր գետիններու մէջ. խնամոց կարօտ չէ, եւ կրնայ տարին երեք չորս անգամ հնձուիլ. գարնան սկիզբը առատօրէն կը բուսնի զոր անասունք անյագաբար կուտեն: Դիտուած է որ եղիճով սնեալ կովերը առատ եւ սքանչելի կաթ կուտան. եղիճը հնձելէն վերջը պէտք է թողուլ քանի մը ժամ որ թողմեղով չորնայ, այս կերպով նորա փուշերը անզգալի կըլլան: Զիերուն համար եւս եղիճը լաւ կերակուր մ'է. աշխոյժ կըլլան նոքա եւ գեղեցիկ փայլուն մազ մը կըստանան. Հաւերն աւելի ածան կըլլան եւ սագերն կը գիրնան թէ որ եղիճը խաշելով նոցա սովորական կերակուրին հետ խառնուի:

ՎԱՐԳԵՆԵԱՅ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ

Ծխանի մրուրը (fornu) կերելի թէ պարարտացուցիչ սքանչելի նիւթ մ'է վարդենեաց համար. գոց պարկի մը մէջ դնելով՝ ջրով լեցուն աւազանի մը մէջ թրջելու եւ անով վարդենիներն ոռոգելու է. վարդետունկերը կը զարգանան եւ վարդերը փայլուն գոյն մը կը ստանան:

ԾԱՌԵՐՈՒ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ կ'ազդեն ծառերն երկրի մը կլիմայի վրայ. գրեթէ անփոփոխաբար խոնաւ է անտառախիտ երկիր մը. ծառերու միջակ քանակութիւն ունեցող երկիր մը սակայն անձրեւի միջակ պաշար մը կ'ունենայ: Քանի մը խիտ անտառներու հատումները շատ բարոքեցին վերջին տարիներու մէջ իտալիոյ ու Գերմանիոյ կլիմաներն. Գաբ Տը վերս կղզիներու տօթագին մթնոլորտ ու սոսկալի երաշտը ծառերու սպառումին կը վերադրուին: Համբարձման կղզիի

կլիման ալ բարեփոխութիւն մը ստացեր է այն ատենէն որ ծառեր տընկուեր են հոն: Լերկ տեղերէն աւելի այն տեղերը հաւասարօրէն կը բաշխուի ցորեկի տաքութիւնը, զորս կը ծածկէ չափով մը բուսականութիւնն:

Յ. Մ. Տ.

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ ԳԵՂԵՑԻԿ ԽՕՍՔԵՐՈՒ

—Մարդս խոյս տալու է բազմութենէն՝ մտածելու համար եւ բազմութեան մէջ մտնելու է գործելու համար:

—Վայ այն մարդուն որ չ'իրնար միայնակ մնալ առանց ձանձրանալու եւ կը նախադասէ անմիտներու հետ խօսակցիլ քան թէ ինքն իրեն հետ:

—Կռուասէր կինը կը նմանի տանիքի մ'ուրկից ջուր կը կաթկթի անընդհատ:

—Իմաստունը երբեմն խոյս կուտայ ընկերութենէ՝ ձանձրոյթէն վախճալուն:

—Միայն յիմար կիներն են որ աղմուկ կը հանեն, առաքինի կինը չ'սիրեր որ իւր վրայ խօսին:

—Ժամանակն՝ որ ամեն ինչ կը տկարացնէ, կը զօրացնէ գէշ սովորութիւնները:

—Սչխարհիս ամենէն մեծ անկարգութիւնը՝ ժամանակի կորուստն է:

Ոչինչ այնքան հազուագիւտ է որքան ժամանակը՝ Տանայի անձրեւին պէս, անոր իւրաքանչիւր կաթիլը ոսկի է:

—Երանի անոնց որ լաւ բաներու յոյս չ'ունին, որովհետեւ իրենց սպասումը 'ի թերեւ չ'պիտի ելլէ:

—Արհամարհեցէք վիշտն, եւ նա պիտի դադրի զձեզ հարուածելէ:

—Մարդս երբէք այնքան աղքատ եղած չ'է որքան ծնած ժամանակը:

—Երբէք կարելի չ'է ըմբռնել ծերերու ագահութիւնը, միթէ կայ բան մը այնքան ծաղրելի որքան մէկը՝ որ իւր ճամբորդութեան պաշարները կը կըրկ-

նապատկէ, մինչդեռ այնքան մօտ է անոր վախճանին:

— Ծերերը սպաննող բանը զիրենք չըջապատող առանձնութիւնն է, եւ կենաց բեռը անոնց զգալի ընողը՝ ծանձրոյթը, բայց այն որ՝ իւր երիտասարդութեան միջոցին գիտութիւն մը մշակած եւ աշխատանաց ու առաքելութեան սովորոյթն առած է, իւր կենաց վերջին տարիներուն մէջ կը քաղէ իւր հնձոց բարեբաստիկ պտուղները, կարող կ'ըլլայ աշխատելու եւ հետեւաբար վայելելու:

— Ծերք ընդհանրապէս տղոցմէ աւելի կը սիրեն կեանքը եւ երիտասարդներէն աւելի դժգոհ կը բաժնուին անկէ, որովհետեւ իրենց ամեն աշխատութիւնն այս կենաց համար եղած ըլլալուն ի վերջոյ կը տեսնեն թէ՛ իրենց զգուհի կորուսած են:

— Մեծ մարդիկ կարող են կորսնցնելու իրենց մարմնոյն ոյժերը, բայց երբէք իրենց մտաց ոյժն:

— Ուրախութիւնն պտուղ մ'է, որ միայն աշխատութեան դաշտին մէջ կը հասնի:

— Երջանկութեան օրերու մէջ պէտք է՛ մոռնալ գէշ օրերու յիշատակը եւ փոխադարձաբար:

— Շատ անգամ զուարճութիւնն աշխատութեան մէջ կը կայանայ:

— Չափազանց դժբաղդութիւնը մարդըս երբեմն ծաղրելի կ'ընէ:

— Դժբաղդութիւնն երիտասարդաց կը ցուցնէ կենաց ունայնութիւնը, եւ ծերերուն երկնից բարեբաստութիւնքն:

— Քաջասիրտ մարդը միշտ յուսաւից է:

Տ. ԶՕՊԱՆԵԱՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՅՅ ԿԱՄ
ԾԱՆՐԱԶԱՓ

Ա՛ռ 60 կրամ աղոյ եւ երեք մասի բաժնէ. իւրաքանչիւր մասին մէջ զատ

զատ հաւեցուր. Ա. 50 հարիւրերորդակրամ քափուր (ֆեաֆիւրի) Բ. 50 հարիւրերորդակրամ բորակ (կիւնէրչիկ) Գ. 50 հարիւրերորդակրամ անուշադր (նիշասըր) եւ ամենը մէկ իրարու խառնելով լեցուր ապակեայ խողովակի մը մէջ որուն մէկ ծայրը պէտք է գոց ըլլայ եւ որուն երկայնութիւնը պէտք է ըլլայ 23 հարիւրերորդամէթր եւ տրամագիծը 18 հազարերորդամէթր, գոցէ բերանը ծակոտեալ մագաղաթի մը կտորով եւ գործին կախէ հիւսիսային կողմը:

Ծանօթութիւնք: — Երբ հեղուկը պայծառ, յստակ է եւ թանձր նիւթերը խողովակին տակը նստած են, գեղեցիկ օդ կը նշանակէ: — Եթէ բարակ ամպեր ձեւանան խողովակին մէջ, օդին խոնաւութեան եւ փոփոխութեան նշան է: — Եթէ այդ բարակ ամպերը սկսին բարձրանալ խողովակին մէջ դէպ ի վեր, հողմոց նշան է մթնոլորտին վերին սահմաններուն մէջ: — Երբ խողովակին վերին մասը բարակ թելեր ձեւանան, հողմ կը նշանակէ երկրիս մօտերը: — Եթէ առկախ թելթեւ ամպեր ձեւանան խողովակին մէջ, փոթորիկ կը ցուցնէ: — Եթէ խողոր եւ միացած ամպեր ձեւանան, անձրեւ եւ ձիւն կը նշանակէ: — Երբ հեղուկը պղտոր է, անձրեւ կը յայտնէ: Իսկ երբ թանձր եւ խտացեալ է, ցուրտ կը նշանակէ:

Այս ծանօթութիւններն բաւական ստոյգ են եթէ գործին լաւ պատրաստուած եւ նիւթերուն չափը ճիշտ պահուած ըլլայ:

ԹՈՔԱՅԻՆ ՄԱՐԶԱՆՔ

Ինչպէս մարմնամարզութիւնը անդամները կը զորացնէ, նոյնպէս մարզանք հարկաւոր են թոքը կամ շնչառութիւնը զօրացնելու համար. այս

կերպ մարզանքով կուրծքը կընգլայնի եւ մեծ քանակութեամբ թթուածին կը չնչուի, ուստի եւ թոքը իւր ամբողջութեամբ կը գործէ որովհետեւ սոյն գործարանին համար ամենէն կարճ անշարժութիւնն անգամ վնասակար է:

Շնչառութեան մարզանքին ամենէն պարզ եւ արդիւնաւոր միջոցն է ընթերցանութիւնը բարձր ձայնիւ. մանաւանդ անոնք որ նստողական կեանք կը վարեն պէտք է կանոնաւոր կերպով ի գործ դնեն սոյն միջոցը որ թօքին շարժումներն կը փութացնէ:

Վանքերու մէջ ուր լուծութիւնը կանոն մ'է, եկեղեցական երգերն ու սաղմոսերգութիւնք առողջապահական կիրառութիւն են թոքային գործողութեան մասին:

Պլուտարքոս կը պատմէ թէ՛ կիկերոն երիտասարդութեան միջոցին այնքան տկար էր որ կարող չէր ընդ երկար ատենաբանել եւ թէ յետոյ կանոնաւոր մարզանքներով կարողացաւ իւր կուրծքը զօրացնել, եւ արտասանել մարդկային ճարտասանութեան գլուխ գործոցներն:

Մ. Ա.

ԻՆՉ ՎԱՅՃԱՆ ԿՈՒՆԵՆԱՆ ՈՍԿՈՐՆԵՐՆ

Կուզե՞ք գիտնալ թէ ինչ վախճան կուենեան այն ոսկորներն զորս հնավաճառները փողոցներու մէջ կը ժողվեն. այդ ոսկորներէ ինք տեսակ արտադրութիւններ կըլլան:

Չորս տեսակ կենդանական սեւ ներկ կը չինուին որոց մին՝ կը գործածուի չաքարը զտելու. ուրիշ մը՝ աւելի խոշոր հատիկներով, դարձեալ զտարաններու համար. երրորդը՝ պատկերահանութեան եւ կօշիկ ներկի պատրաստութեան եւ չորրորդը՝ հողագործութեան մէջ իբրեւ պարարտացուցիչ նիւթ:

Ասոնցմէ զատ երեք տեսակ ոսկորներ կը գործածուին - ճերմակ ոսկոր-

ներն՝ ոսկիի եւ արծաթի հալոցներու չինութեան, կիրի փոխուած ոսկորներն ազնիւ ապակիի չինութեան, եւ ոսկորներու փոշին՝ դարձեալ իբրեւ հողագործական պարարտութիւն: Վերջապէս ոսկորներէն կը հանեն տեսակ մը ճարպ եւ տեսակ մը իւղ որ բժշկութեան մէջ կը գործածուին:

Այս ամենը կապացուցանեն հնավաճառներու օգտակարութիւնը:

ԱՐԵՒ. ՏՆՏԵՍ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Ընդհ. ժողովոյ պակաս անդամոց ընտրութեանց համար քուէարկութիւնք կատարուեցան փետրվար 20 կիրակի օրը, որոց արդիւնքն է հետեւեալը. քուէարկուած թիւն եղաւ 168, եւ բացարձակ առաւելութեամբ քուէ ստանալով՝ ընդհ. ժողովոյ անդամ ընտրուեցան միայն երեք անձինք որք են,

Մաքսուտ էֆ. Խիւտալէրտեան

Միհրան » Գալֆաեան

Յակոբ » Պէկեան Տօքթօր

Իսկ հետեւեալ 15 անձինք բաւական

թուով քուէ ստացած չըլլալով երկրորդ քուէարկութիւն մ'ընել հարկ եղած է:

1 Ճամճըզատէ մազհար պէյ քուէ 18

2 Մօմճօղլու Ժան էֆ. » 12

3 Սարաֆեան Գէորգ էֆ. » 12

4 Տալէճիօ Էթիէն » 10

5 Կիւլլապեան Բեթրաք » 8

6 Ա. Գնաւոր Յովսէփ » 8

7 Շէյխ Ա. Կոտուլազ » 7

8 Սալֆէթ պէյ » 4

9 Արապեան Սարգիս էֆ. » 3

10 Հաճեան Եղիազար » 3

11 Տ. Յակոբեան Կարապետ էֆ. » 3

12 Պօյաճեան Նշան » 3

13 Փափաղեան Խաչիկ » 2

14 Կարապետեան Տիրան » 1

15 Միխայիլ Խոխի Էվանճէլիա » 1

Եւ որովհետեւ վերոյգրեալ երեք ընտրեալներէն զատ դեռ 16 անձինք

պէտք են ընդհ. ժողովոյ անդամոց թիւն լրացնելու համար, հետեւաբար խնամակալաց ժողովն ըստ 37 Յօդ. վերջին պարբերութեան՝ ի վերեւ նշանակուած 15 անձանց վրայ 17 ընտրելեաց նոր ցուցակ մ'աւելցնելով՝ 52 անձերէ բաղկացեալ ընտրելեաց կրկնապատիկ ցանկ մը ղրկած է բաժանորդաց:

Այս երկրորդ քուէարկութեան մէջ ցանկէն դուրս անձանց չլրնար քուէ տրուիլ, ուստի բաժանորդք պէտք է իրենց ղրկուած ընտրելեաց կրկնապատիկ ցանկին վրայէն 16 անձինք ընտրեն եւ այս նպատակաւ բաւական է գծել կամ աւրել անուանքն այն անձանց՝ որք իրենց ընտրելիները չեն, եւ ստորագրելով ցանկը պէտք է ղրկեն կամ անձամբ բերեն Միութեան գրասենեակը մինչեւ 9 մարտ չորեքշաբթի առաւօտ ժամ 4, ուր քուէհամար պիտի կատարուի եւ պարզ համեմատական առաւելութեամբ քուէ ստացողներն ընտրեալ պիտի հրատարակուին:

ՄՐՅԱՆԱԿ ՏՆՏԵՍԻ

Անաւասիկ երրորդ նամակն զոր յիշած եմք նախորդ թուոյն մէջ. սոյն երեք նամակաց նկատմամբ մեր դիտողութիւնքն պիտի ընեմք յաջորդ թուով:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ

Մարդկային սեռին մէջ, ազգաց յառաջդիմութեան մասին մեծ և զլխաւոր դեր մը կը կատարէ կինն. քանզի ազգ մը ընտանեաց բարելաւ կազմակերպութենէն կրնայ զարգանալ ի յառաջդիմութիւն: Կինն է ընտանեաց ուղղապետն, հետեւաբար իրմէ կախումն ունի ազգաց բարգաւաճութիւնն կամ յետադիմութիւնը: Կինն է առ ընտանեօք ինչ որ է նաւապետն առ նաւու.

քանի իրաւացի է Էմէ Մարթէնի սախօսքը թէ «կին մը կրթելը սերունդ մը կրթել է»: Դարձնեմք պահ մը մեր ակնարկներ հին ազգաց վերայ և պիտի տեսնեմք թէ բարեկարգ ընտանիքներ եղած են ազգաց յառաջդիմութեան պատճառը: Այսօր իսկ չէ մեզ կենդանի օրինակ Գերմանիա: Գերմանուհիք լաւ կը դաստիարակուին և կը լինին մայրեր տնտեսագէտ զի իրենց դպրոցական շրջանին մէջ իսկ կ'ստանան առտնին տնտեսագիտութեան ուսումն: Եւ քանի՞նք քաղցր է տեսնել օրիորդ մը որ եթէ բնածիր յատկութեամբ օժտեալ է կը կազմէ ընտանիք մը այնքան խաղաղ և երջանիկ ոյր ներդաշնակութիւն հեշտաւէտ է և նախանձաւիթ և այդ ծաղկաւէտ բուրաստանն իւր անուշահոտ բուրմամբ կ'ազդէ մի անբացատրելի հրապոյր և զմայլում ի մօտոյ զննողին:

Ինչո՞ւ արդ մեր Հայուհիքս, ինչո՞ւ չը հետեւիմք այն օրինակելի ազգի կանանց և պարասէր փարիզուհիոյն շուրջ և անպարկեշտ վարմանց հետամտիքը: Յոռի է հետեւութիւնն և յոռի է վախճանն. ազգն ի յետադիմութիւն կ'առաջնորդուի, մեր կենաց անդորրութիւնը կը խանգարուի և մեր պարտազանց՝ չեմք ուզեր հետեւիլ ընդ յառաջ պարզուած գեղեցիկ ու բեղուն ասպարիզին, կ'արհամարհենք բարին ու ճշմարիտն և սիրով կը փարիմք աւերիչ բարուց: Ինչո՞ւ անդադար մեր աչեր կը յառին կը մնան դէպ հոն ուր աղջկուք ընկերական կիներ են, սրահի մը մէջ քաղաքավարական ցոյցերն լաւ ուսումնասիրելով, զանոնք միայն ի կիր արկանելու մէջ կատարուած կը կարծեն իրենց պարտականութիւնքն: Դժբաղդութիւն մ'է տեսնել որ սոյն

բարբ սիրով մուտ գտած է ի մեզ. այդ մասին ապացոյցք չեն պակասիր: Քանի ցաւ է մեզ տեսնել կանայք որք իրենց ամօթ կը համարին նոյն իսկ գոնէ աւուր հրամաններն տալու համար խոհանոց իջնելն, կամ որք երբեմն կ'անգիտեն իսկ խոհանոցին որ կողմ գըտնուիլն, և զայս իբր պարծանք գոռոզաբար հրատարակելու չեն շիկնիր: Իսկ ցաւալի չէ միմէ ռամիկ դասուն ընծացքը. կան այնպիսիք որք չգիտնալով ժամանակն ի լաւ գործածել օրն ի բուն կ'աշխատին առանց զգալի արդիւնք մը կարենալ ձեռք բերելու. ըստ որում երեկոյին յոյժ յոգնած կը զանեւտուիլ բազմոցին վրայ հանգչելու համար, բնանալ կուզեն և կը տորընջեն իրենց ամուսնոյն որ բնականաբար նեղանալով կը պարտաւորի թողուլ տունը և երթալ որոնել թղթախաղի, զինուոյ և այլն թունաւորիչ զբաղմանց մէջ կարծեցեալ հանգիստ մը: Աւելորդ է յիշել հոս այդ յոռի ընծացից բարոյական և նիւթական բազմադիմի վնասներն: Առ այս ահա իրաւամբ ըսուած է «կինն է աղբիւր ամենայն չարեաց և բարեաց միանգամայն». Կնոջ սըրտին մէջ հրեշտակն ու սատանան կը մրցին. երանի այնմ որ գիտէ վանել զյետինն զառաջնոյն փարելով:

Այդ ինչ է միջոցն ու դարման այս զեղծմանց որոց միակ պատճառն ոչ միայն տնտեսագէտ Հայրենեաց պակսած է, այլ և դաստիարակութեան մասին ցուցուած անփութութիւնն է: Այժմ որ Տնտես օգտաշատ Թերթին Պատ. խմբագրութիւնն յօժարակամ կը հիւրընկալէ ամեն տեսակ տնտեսագիտական գրութիւնք՝ առթէն օգուտ բաղելով Հայրենիքս պախտիմբ ամէն ջանք ի գործ դնել մղում տալու համար այդ հանդի-

սին, զրելով միանգամայն դաստիարակութեան կարեւոր ճիւղին վրայ: Եւ ինչ միմէ մեր անձնական պատիւն չը խայթուիր երբ տեսնենք թէ զմեզ ի պարտաճանաչութիւն կը կոչեն արք, որք չը լինելով երբեք փորձառու սոյն ճիւղին, արտաքին երեւութով միայն կրնան դատել: Հետեւաբար մեզ անկեղած պարտեաց կարեւորագոյն մի մասն կ'ուզամ աստանօր ի յայտ ածել ըստ իմ կարեաց մի քանի դոյզն ծանօթութիւններ տալով սիրելի բերցս յորոց քաղցր է ինձ սպասել փոխադարձի:

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՏԱՆՏԻԿՆՈՋ

Նախ և առաջ տանտիկին մը պարտի լաւ ըմբռնել իւր պարտականութիւնքն որք բազմաթիւ են և որոց կանոնաւորութիւնն ու կարգապահութիւնն իր բարի կամքէն կախեալ է:

Չանձրոյթն ընդ միշտ պարտիմբ վանել ի մէնջ, զի ճանձրոյթն անպիտան գործեր տեսնելէ և կամ ևս անգործութենէ յառաջ կ'ուզայ, և երբ նա խոյս կուտայ երջանկութիւնն անոր տեղն ընդ փոյթ կը լնու:

Տանտիկնոջ մ'առաջին տաղանդն է ժամանակն լաւ գործածել գիտնալ, երբ այն հազուագիւտ ձիրքն ստանալ յաջողի ինքնին պիտի զարմանայ անկէ բաղած արդեանցը վրայ: Կարգապահութիւնն կնոջ զլխաւոր համարուած յատկութիւններէն մին է. երբ տան մը մէջ իւրաքանչիւր առարկայ իրեն սահմանեալ տեղն կը գրաւէ, գործերը կը դիւրանան, բարեկարգութիւնն կը տիրէ ընդբնաւ տան մէջ՝ այլ ևս այսպէս կարկաղրուած տուն մը կը նմանի ժամացուցի մը միօրինակ ընծացքին, սակայն սա ևս չը մոռնամ ըսել թէ, տանտիկինն պարտի գիտնալ իւր բուն

տեղն դնել ամէն ինչ և երբ առարկայի մը պէտք ունենայ, պարտի իւր որոշեալ տեղէն վերցնել ամենայն զգուշութեամբ և այս պարագայիս մէջ անպարանքն չափաւորելու է, զի անպարանքէն կը ծնին խել մ'անկարգութիւնք, ինչպէս կոտորել կամ աւերել. և առարկայք խառն ի խուռն լինելով զանոնք վերստին կարգաւորելու համար կ'ունենամք ժամանակի մեծ կորուստ մը զոր մեծապէս կ'զգայ ժամանակին յարզը զիտցողը. ապա այդ առարկայն իւր պէտքն լրացնելէ վերջ, տանտիկինն պարտի փութալ զայն իւր իսկ տեղն զետեղել:

Տանտիկինն առաւօտուն ըստ կարելոյն կանուխ պարտի ելնել զի օրուան աշխատութիւնն և կարգաւորութիւնն առաւօտեան կարգադրութենէն կախումըն ունի: Պրանքլին կ'ըսէ «ուշ ելնողը ուշ կ'ընթրէ: Նախ քան զամենայն կատարեալ պարզութեամբ մաքուր հագուելէ վերջ՝ տանտիկինը նընչասենեկին պատուհանները պարտի բանալ որպէս զի դրսի մաքուր օդը զայ զիշերուան ապականիչ օդը վանել, յետոյ պարտի տղոց մաքրութեան մեծ խնամք տանիլ, և զիրենք վայելուչ պարզութեամբ մի զգեցնելէ վերջ, նախաճաշին տալ և վարժարան խրկել, իսկ եթէ տղայք տակաւին դպրոցական տարիքը չ'ունին ամենօրեայ սենեկին մէջ պահել զուարճալի դասեր տալով նոցա:

Տղայոց մասին պէտք եղածն ընելէ յետոյ, տանտիկինն պարտի ծառային տան մաքրութեան մասին հսկել և օգնել միանգամայն մաքրելու համար այն մասերն որք ամենէն աւելի ենթակայ են փոշոտելու, ինչպէս կարանի սենեակը, սեղանատունը, սանդուխները:

Անկողինները յարգարելէ յետոյ կահ-կարասեաց և առարկայից կարգապահութեանն և մաքրութեանն հոգ տանելու է:

Ամէն տանտիկին՝ ամենէն նուազ բարեկեցիկ ապրուստ ունեցողն իսկ, պարտի խնայողութեամբ մահճակալ մ'ունենալ, փոխանակ մնայուն անկողնոց որոց մէջ օդ չը բանիր և որք ամեն օր ժողվուելու անհրաժեշտ են: Տնտեսագէտ կիներ կրնայ խնայողական արկղիկ մը առնուլ որոյ մէջ զոյացած զումարն հաւաքելով տան կարեւոր եղած և զործերու դիւրութիւն ընծայող կարասեաց թիւն աւելցընել: Յետոյ խոհանոց պարտի իջնել ցերեկուան և երեկոյեան ճաշերը պատրաստելու. ընդհանրապէս ծառայ մը որ տնական զործերով ալ կ'զբաղի չը կրնար միանգամայն լաւ խոհարարի պատրաստած համադամ կերակուրներն մատակարարելու եղանակն գիտնալ. վասն որոյ տանտիկինն պարտի գիտնալ համեղ և միանգամայն սակաւագին կերակուրներ պատրաստելու եղանակն, զորս իւր ծառային օգնութեամբն քիչ ժամանակի մէջ կը յաջողի կարգադրել: Յետ ցերեկի ճաշոյն, անմիջապէս պարտի սեղանը մաքրել յարդարել վրան թափանցիկ սպիտակ ծածկոց մը զոցելով որ սեղանը կը պատսպարէ աղտոտելէ և թէ փայլ մը կ'ուտայ անոր քիչ ծախքով: Այնուհետեւ տանտիկինն ծառային ինչ ինչ հրամաններ տալէ վերջ, վեր կ'ելնէ լաւ մը կը լուացուի, պաղ ջուրն կազդուրիչ և զովարարէ դիմաց գեղեցկութեան անվթար պահպանման համար. ուրիշ արհեստական գեղեցկացուցիչք մորթը կ'ապականեն և ժամանակէն առաջ կը թառամեցնեն:

Տանտիկնոջ մը աններելի յանցանք է

եթէ ներքին մաքրութիւնը չի համապատասխանէր զարգարանաց փայլին: Մազերն միշտ լաւ յարգարուած պէտք է լինին, պարզ և ճաշակաւոր, խնայողութեամբ պատրաստուած հագուստ մը հագնելու է քիչ սեղմեալ լանջակապի մը վրայէն որ մարմնոյն շնորհալիւր ձեւն կը պահէ. մինչ անոնք որք կը չափազանցեն սեղմելն կը տուժեն բարոյապէս և նիւթապէս ինչ որ տընտեսագիտօրէն ընդունելի չէ:

Վերջապէս լաւ դաստիարակեալ տնտեսագէտ կին մը ի յայտ կ'ուզայ իւր ազնիւ շարժմամբն, մաքրութեամբն, լաւ ճաշակաւն և իւր զգեստուց կարգաւորութեամբ: Տանտիկինը, հագուած, կարանի սենեակը կ'իջնէ զբաղելու ասղնեգործութեամբ կամ ընթերցմամբ, բաւ է որ անգործ չը մնայ, սոքա արդէն հաճելի ժամանցներ են իրեն համար: Կրնայ նաև ընդունիլ իւր բարեկամուհիներն կամ ինք այցելել անոնց:

Երեկոյին ամուսինը և զաւակները ժողովուած սեղան կը նստին զուարթերես. զի տանտիկինն շատ անգամ իսկ զուարթութիւն կեղծել պարտի՝ օրուան աշխատութեան բեռան ներքեւ ճնշեալ հայրն կամ ամուսինն զբօսցնելու համար հաճոյալիւր խօսակցութեամբք:

Յետ ընթրեաց, երբ տղայք դասի կը պարապին, տանտիկինն ծախուց տետրին մէջ պարտի անցընել օրական ծախքերն: Օրուան այս պարտակա, նութիւններն կատարելէ վերջ կրնայ քիչ մ'ալ ընթերցանութեամբ պարապիլ: զի քանի զրուատեաց արժանի է այն տնտեսագէտ կինն, որ միանգամայն մշակեալ գլուխ մ'ունի. որով միայն կրնայ կատարեալ դաստիարակութիւն մը տալ իւր զաւակաց և զայն իրենց կարգին լաւ տնտեսագէտներ պատրաստել ապագային:

Շաբաթը մի անգամ որոշեալ օր մի պէտք է սահմանել, ամբողջ տունն մաքրելու համար:

Անգամ մը որ տանտիկին մը այս կերպով կարգադրած է իւր պարտիք, ալ այնուհետեւ անոր օգտակարութեանը մէջ կը գտնէ վայելք և հաճոյք որովք կեանքն կը սահի հեշտիւ ընկերանալով միշտ ճշմարտին և օգտակարին:

Օրբագիւղ

Փետրուար 3

Ս. Ֆ. ՄԱԼԷՉԵԱՆ

ՆԱՄԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ս. Կ. Ս. Երուսաղեմ. Նոյեմբ. 28 եւ յունվար 20 նամակնիդ ստացանք. Տնտեսներն կը շրկուին Ձեզ. փոխարէնը յանձնեցէք հող Միաբանութեան սնտուկին, որպէս զի կարողանամք հոսկէ ընդունիլ զայն:

Լ. Ա. Երուսաղ. ^{8/87} դեկտ. քառթ բոսթալն ստացանք. Տնտեսներն 11 թուէն սկսեալ պիտի ընդունիք. Ս. Տ. Միութեան վերաբերեալ պատասխանն իւր կողմանէ յատուկ նամակաւ մը պիտի ծանուցուի ձեզ:

Ս. Մ. Վարնա. Դեկտ. 2 եւ յունվ. 24 քառթ բոսթալնիդ ընդունեցինք Յ Ո ի միջոցաւ ձեր հաշւոյն ստացայ 104 շրշ. Բ. տարիէն 20 օրինակ կը շրկուին ձեզ:

Ն. Հ. Թ. Սեքասիա. դեկտ. 6/18 նամակաւ ստացանք 15. շրշ. ի նամակադրում. Տնտեսներն պիտի շրկուին ըստ ձեր յանձնարարութեանց. շնորհակալութիւն ձեր ջանից համար:

Գ. Տ. Գ. Երիզա. Դեկտ. 10 նամակաւ ստացանք 10 մէճիտի մի փոխանակագիր Ն. Բ. ի վրայ քաշուած, յիշեալ գումարն ձեր հաշւոյն անցնելով հինգ շրշ. պահանջնիդ միացած է, Տնտեսի 12⁷ թուէն շրկուեցաւ 20 օ-

րինակ եւ Բ. տարւոյ 1-2-3 թուերէն ալ 25 ական օրինակ: Տնտեսի ցանկէն ձեր քով մնացած 20 օրինակն բարեկամաց ցրուելու համար է. Ա. տարւոյ Ա. եռամսեայն առ այժմ կարելի չէ ղրկել. նամակնիդ ուշ հասած լինելով գործակալութեան համար ձեր հաւանութիւնն բնականաբար մեզի անծանօթ էր, յետ այսորիկ ըստ առաջնոյն պիտի չարունակուի. Տնտես կը խոստանայ թէ պարունակութեամբ եւ ծաւալով ճոխանալ եւ ընդարձակիլ որչափ որ յաջողութիւն գտնայ. մեր շնորհակալութիւնքն ձեր Զանիցն եւ շնորհաւորութեանցն համար:

Մ. Գ. Ա. Չարչանկա. 28/9 դեկտ. նամակնիդ ստացանք. որոյ պատասխանն մասամբ իւրիք տրուած է Տնտեսի Բ. տարւոյ 1-2 թուերուն մէջ եւ ըստ 14/26 յունվ. նամակին, որոշեալ անձանց Տնտեսներն եւ Ա. Տ. Միութեան կանոնադիրն ղրկուեցան:

Ա. Չ. Գ. Ասանա. Տեղւոյդ ազգաբային վարժարանաց համար խնդրուած Տնտեսն մի օրինակ, կը նուիրեմք մեր կողմանէ, սկսեալ Բ. տարիէն:

Ս. Մ. Պանսումա. 15/27 յունվ. նամակնիդ ստացանք. կը յուսամք թէ պատասխանն արդէն ստացած էք. չընորհակալութիւն:

Ս. Մ. Էսիրեհ. Ըստ ձեր յունվ. 17 նամակին անմիջապէս ղրկուեցան անդ ցուցուած անձանց Տնտեսները. շնորհակալութիւն ձեր Զանիցն համար:

Խ. Ս. Ուզուն Բեօրի. 15/25 յունվ. նամակաւ ստացանք 15 զրչ. թղթադրոյմ վասն Մ. Ա. ի, Տնտեսներն յիշեալ անձին ղրկուեցան. ստացանք նաեւ 3 եւ 15 փետր. նամակնիդ ղրկուեցան ձեզ. Միութեան կանոնադրէն եւ Յ. Ս. ի Բ. տարւոյ թիւերէն:

Գ. Տ. Տիգրանակերտ. Ըստ ձեր փառքանաց Տնտեսի Բ. տարիէն սկսեալ ղրկուեցաւ ձեզ մի օրինակ, փոխարէնը

վճարեցէք թղթադրոյմով:

Ս. Չ. Յ. Պոյիս. Ըստ ձեր նամակին ղրկուեցան ձեր եւ Թ. Կ. ի Տընտեսներն Բ. տարիէն:

Գ. Գ. Շ. Գարահիսար. Տնտեսներն իրենց ժամանակին թղթատարութեան կը յանձնուին, հասցէին չհասածներուն համար պատասխանատու չեմք. հասցէներն ճշդիւ պէտք է մեզ իմաց տրուին: Ի վերայ այսր ամենայնի ձեր պակասած թիւերն դարձեալ բօստային յանձնեցինք:

Ա. Գ. Ճ. Կիրաւոն. ձեր Տնտեսներն ղրկուեցան Բ. տարիէն սկսեալ:

Թ. Յ. Շ. Պանսումա. ստացանք 5 փետր. նամակաւ 15 զրչ. թղթադրոյմ վասն Ն. Ս. ի. Տնտեսներն ղրկուեցան Բ. տարիէն սկսեալ:

Դ. Տ. Ղ. Մարաշ. Ըստ ձեր նամակին ղրկուեցան ձեզ 5 օրինակ Տնտես:

Մ. Յ. Կ. Տ. Կ. Պարսիզակ. Ըստ ձեր նամակին որոշեալ անձանց Տնտեսներն Բ. տարիէն սկսեալ յանձնուեցան անդ ցուցուած հասցէին ինչպէս նաեւ ձեր միւս յանձնարարութիւնն:

Գ. Յ. Բ. Սեօիօզ. Ըստ ձեր նամակին ձեր եւ Տ. Տ. Չ. Ն. ի Տնտեսներն ղրկուեցան:

ՊԱՐԱՊՈՅ ԺԱՄԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Վերջերս Նիւ-Եօքի մէջ՝ մինչդեռ քանի մը երիտասարդներ սրճարան մը նստած կը զուարճանային, բաց կառքով խիստ գեղեցկադէմ աղջիկ մը կանցնի եւ կիջնայ մօտակայ պանթիօն, իւր ճամբու պայուսակներէն կերեւէր թէ օտար քաղաքէ մը կուգայ: Վերոյ յիշեալ երիտասարդներէն մին՝ գլուխը տաքցուցած, սկսաւ միւսներուն պարծենալ անցորդն ականարկելով, թէ ինքն կարող է՝ եթէ կամի, նոյն օրն իսկ այդ աղջկան սիրտը շահելով հետն ա՛մուսնանալ: Այսպիսի առտառոց խօս-

քի մը վրայ հարկաւ սկսան ամենքն ծիծաղիլ, մեր երիտասարդը կրակ կտրած դրաւ առաջարկեց ներկայից, այսինքն եթէ ինք չի կարողանայ իր խօսքը գործադրել՝ այսչափ դրամ հատուցանէ, եւ անոնք որ չեն ուզեր հաւատ ընծայել իր կարողութեանը՝ փոխադարձաբար վճարեն իրեն գրաւ դրուած գումարներն՝ երբ ինք իր խոստումը կատարէ։ Գրաւն ընդունուեցաւ ամենուն կողմանէ եւ երիտասարդը մեկնեցաւ իսկոյն օտարականին ներկայանալու։ Չենք գիտեր ինչ խօսած ըլլալը, բայց պահ մը յետոյ տեսնուեցաւ որ կղերական մը կուգայ ամուսնութեան արարողութիւնը կատարելու եւ՝ Ամերիկայի մէջ ալ անմիջական ամուսնութեան հակառակելու օրէնք մը չըլլալով, մէկ ժամու մէջ երկոքին կապուեցան իբրեւ այր եւ կին։ Ամուսնութենէն յետոյ գրաւի դրամներն ժողովուելով նոր հարսին յանձնուեցան։ Երկրորդ առաւօտուն երջանիկ ամուսնացեալք մեկնեցան իրենց մեղրալուսինը կատարելու, իսկ գրաւ վճարողները՝ մնացին զարմացած մինչեւ որ քանի մը շաբաթ յետոյ իմացան թէ երկու խաբեբայներն՝ այր եւ կին են եղեր արդէն, եւ թէ միեւնոյն խաղը խաղցեր են նաեւ այլ շատ մը քաղաքներու մէջ։

Թ. Պ.

« Եթէ ես ըլլայի Գալիլէոսի տեղ » ըսաւ անցեալ օր զուարճախօս Սամաթիացի գրագէտ մը « դժուարութիւն չի պիտի ունենայի իմ դատաւորներս համոզելու, բաւ էր որ իրենց երեկոյթ մը տայի նախկին Պռնախալաղի Բագոսեան տաճարին մէջ, ուր քանի մը չիլ օղի կլօրելէ յետոյ այլեւս չի պիտի կրնային նոքա տարակուսիլ թէ յիրաւի երկիրս կը դառնայ։ »

Ճարպիկ տղուն մէկը չուան մը կապեց հովանոցի մը ծայրէն եւ տարաւ ձգեց զայն ժողովքի մը սրահին դուռը, տասն եւ մէկ հոգի՝ անցած ատենին, հովանոցը առնելով տարին մինչեւ չուվանին երկայնութիւնը եւ դարձեալ բերին իր տեղը դրին։

Անգղիոյ համբաւաւոր քաղաքագէտ Տիգրայէլի՝ իր ծառայութեանց փոխարէն թագուհւոյն կողմանէ « Պիլընսֆիլսի կոմս » տիտղոսն ստանալով, Լորտերու բարձր ժողովին անդամ եղաւ. քիչ ժամանակ յետոյ՝ լորտ մը փողոցին մէջ իրեն պատահելով բարեւելէ յետոյ հարցուց թէ՝ ի՞նչպէս, գո՞հ է այս փոփոխութենէն։

Տիգրայէլի՝ առանց մտածելու այն միջոցին, պատասխանեց լորտին, « ինչ կըսէք գոհ մի, այնպէս կըգամ իբր թէ զիս ողջ ողջ թաղեր են », բայց տեսնելով որ իր խօսքը գէշ տպաւորութիւն ըրաւ դիմացինին վրայ խելաբերեցաւ եւ՝ առանց աւրուելու իսկոյն յաւելցուց « եւ կը գտնուիմ երանելեաց երկիրը »։

Աղնուական մի հարուստ շատ Բայց կարծրասիրտ եւ ժլատ, Շինել տուած էր իւր արձան Մարմարիոնէ՝ խիստ նման Գովէին զայդ ճարտար շինուած Բարեկամներ զարմացած. Նոցանէ մին կատակասէր, Ցոյց տալով քարը՝ կըսէր, — » Ճիշտ իւր տիրոջը կենդանի Հոգւով մարմնով նմանի »։

Մ. Ա.

Հանկայի Նշանճը թաղը ատենօք տարիքոտ բժիշկ մը կար, որ հիմակուան բժիշկներուն պէս թէեւ տիպիսի չուէր, բայց շատ յաճախօրդներ ունէր այն տեղերը։ Այս անձն՝ օր մը ձմեռուան փայտը առած երբ իր տան դռները

բացեր զանոնք ներս կը նետէր՝ (եւ պէտք է գիտնալ որ այն ատեններն շատ մարդիկ իրենց տան այսպիսի գործերը իրենք կընէին եւ հետեւապէս ալ շատ հիւանդ չէին ըլլար) օտարազգի կին մը անդիէն վազելով եկաւ եւ հոնտեղի փայտերէն հատ մը առնելով բռնկին վրայ յարձակեցաւ ծեծելու մտօք. բռնկելը առանց բռն մ'արտասանելու ներս նետուեցաւ եւ իսկոյն դռները գոցեց կնկան երեսին. սա՛ ամեն անէ՛ծք եւ հայհոյութիւն մարդուն գլխուն տեղացնելէ յետոյ մեկնեցաւ գնաց:

Երբ այլ եւս ձայն չէր լսուեր փողոցէն՝ բռնկելը համարձակեցաւ երրորդ յարկէն կամացուկ մը գլուխը դուրս հանել, հասկնալու համար թէ յիրաւի կ'ընէ մեկնած էր անտի: Այն միջոցին դիմացի դրացիներ՝ որ ականատես եղած էր եղելութեան, հարցուց բռնկին «Յուսէ՞ս աղա, ի՞նչ էր այդ կնկան աղմուկը, ի՞նչ կուզէր ձենէ»:

« Ի՞նչ պիտի ըլլայ » ըսաւ մեր բազմափորձ բռնկը, « Աղջիկը մեռուցեր եմ եղեր, կերած ապուրը նայէ. այսչափ մարդ՝ նոյն իսկ իրեն հայրն ու պապն ալ իմ ձեռքս մեռած են. բայց ցարդ ոչ ոք համարձակած է ինձ խօսք մը ընել. այս քօսալը ելեր պըտըտիկ աղջկան մը համար առակ չի մնաց որ չի չափէ, ձեռքէն գար նէ գլխուն փայտ մ'ալ պիտի զարնէր »:

Դրացին չունենալով այլ ինչ խօսելու պատուհանը գոցեց եւ ներս քաշուեցաւ:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԲԱՅՐԵՆԻ

Համբաւ աննշան
Մի պատկերահան
կըսէր ինձ մի օր. —
Պատերուդ բոլոր
Զարնել տուր ձերմակ,
Եւ ես յաջողակ
Գծեմ վերէն վար

Պատկերներ ճարտար: —

Պարոն, ըսի ես,
Լաւ է նախ գծես,
Եւ վերջը իսկոյն

Զարնեմ ձերմակ գոյն:

Մ. Ա.

Փառաւոր յաջողութիւն մը: Ա. Փաստաքան: Բարեւ, անցեալ օր դատարանէն ելած ատենս քու մէկ դատող սկսաւ, ի՞նչ ելք ունեցաւ արդեօք:

Բ. Փաստաքան: « Փառաւոր յաջողութիւն, գործը մեծ չնկոց պատճառեց, բոլոր լրագիրներն այն խնդրով լեցուն էին. բաւական արդիւնք քաղեցի լրագրաց գործակալներէ, կը յուսամ թէ իմ ապագաս պատրաստուեցաւ: »

Ա. Փ: « Շատ ուրախ եմ ուրեմն, դու ալ լաւ աշխատեցար այդ գործին մէջ, բայց քու պաշտպանածդ ի՞նչ եղաւ: »

Բ. Փ: « Ինչ պիտի ըլլայ, զանի կախեցին: »

Դինեվաճառ մը՝ որ իր վաճառքին սիրահարն էր, օրին մէկը մեռած գըտնուեցաւ իր գինիներու մէկ տակաւին մէջ: Լրագրապետ մը՝ որ մեռնողին յաճախորդներէն կը կարծուէր, այս պարագան իր լրագրին մէջ հրատարակած ատեն ըսեր էր, « խեղճ մարդը մեռաւ կեանքն իր արհեստին զոհելով: »

Օրինաց ինը կէտերն են՝ 1. Բազում դրամ, 2. մեծ պաշար համբերութեան, 3. իրաւունք ունենալ խնդրոյն մէջ, 4. լաւ փաստաբանող մը, 5. խեղճ հակառակորդ մը, 6. ճշմարիտ վկայք, 7. Բարեմիտ ժիւրի մը, 8. յաջողակ դատաւար եւ 9. լաւ բաղդ: « Այս ինը կէտերով յաջողութիւնը պէտք է ապահով ըլլայ՝ կըսէ Թիք-պիքս: »

Նիւ-Եօրքի Էյֆթրիֆալ Ուօրլս լրագիրը կը պատմէ հեռագրական ճար-

տարութեան մէկ նոր սքանչելիքը. Լոնտրա հրատարակուած Լօքրին վերնագրով նոր թատերգութիւն մը՝ ամբողջութեամբ հեռագրուեր է Նիւ-եօրքի թայմզ լրագրոյն:

Սոյն թատերգութիւնը՝ որ 12 երեսէ բաղկացեալ 18,000 բառ կը պարունակէր, երկու մասի բաժնելով երկու զանազան ընկերութեանց կողմանէ հեռագրուեր է. 500 մէթրօ հեռագրական շերտ թուղթ սպառուեր է, մէկ վայրկենի մէջ 17 բառ հեռագրելով, եւ ամբողջ աշխատութիւնը երկու գծերու վրայ հինգ ժամ տեւեր է:

Առաջին անգամն է որ այս տեսակ կարեւոր գրուած մը Անգլատլանտեան գծերուն վրայ հեռագրուած է:

Անգղիացիք բեւեռային նոր երկրախուզութիւն մ'ընելու ձեռնարկած են, բայց ոչ ի հիւսիս այլ ի հարաւ, ուր

յաւիտենական սառցոյցներուն պատուարք շատ աւելի թանձր և ճանապարհորդութեան դժուարութիւնք բազմաթիւ եւ ահաւոր են:

Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտիոյ Բրիտանական գաղթականութիւնք պիտի հայթայթեն սոյն երկրախուզութեան ծախքերն, որ յիսուն հազար Անգղիական ոսկի կը հաշուեն:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՁԴ

Յառաջիկայ մարտ մէկէն սկսեալ կայսերական նամակատան բուլբը պիտի փոխուին. ուստի կիմացնեմք մեր արգոյ զաւառացի բաժանորդաց որ զգուշանան մեզ հին թղթադրոշմներ ղրկելու «Տնտեսի» բաժանորդագրութեան փոխարէն:

Տնօրինութիւն
«Տնտես» ամսագրի

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԱՆԴԱՄՈՑ

ԱՐԵՒԼԵԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Անասթաս Բարատօրուլօ	Էֆէնտի	Ատաղծավաճառ
Արչակեան Սարգիս	»	Դազանճի
Գալֆաեան Միհրան	»	Վաճառական
Գալֆաեան Զարուհի	Տիկին	
Թողլեան Առաքել	Էֆէնտի	Գրավաճառ
Խալիլ Էտիպ	»	Գրագիր
Խարաօղլանեան Բարսեղ	»	Դերձակ
Կավրիէլ Միշէլ	»	Դերձակ
Հաճը Ալի Մուսթաֆա Հազըմ	»	Դասատու
Համբարձումեան Յովհան	»	Դժաղբիչ
Հիւսէյին Ավնի	»	Կոշկավաճառ
Մէհմէտ Բաշիտ	»	Ծովային հարցաքննիչ դատաւոր
Մէհմէտ Շէվքի	»	Պաշտօնեայ Քաղաքապետական
Նախնիքեան Անտօն	»	Գործակատար Փորագրիչ
Շաքիր	»	Փորագրիչ
Ռովէրթոս Բանտէլի	»	Դերձակ
Սատըգ պինի Մուսա	»	Զավուչ ի Զէյթուն Պրունի
Սէտէֆճեան Գէորգ	»	Զրհանագործ Կայսերական Պալատան
Վէռուտ Ժան	»	Վաճառական
Քանթիմիրի Բանայօթէս	»	Գրագիր
Քէչիլեան Գաբրիէլ	»	Սրճարանագործ
Քոնսթանթինիտէս Ամբոստալ	»	Թօհաֆճը

Յ Ո Ւ Ց Ա Կ

Արեւելեան Տնտեսական Միութեան բաժանորդաց կողմանէ 1887 Պեկտ. 7է մինչեւ 1888 Յունվ. 30 (Միութեան կազմակերպութեան Բ. տարւոյ 40^{րդ} չաբաթէն մինչեւ 47^{րդ} չաբաթուան վերջը) տեղի ունեցած չորս չաբաթական վճարմանց ընդհանուր գումարն՝ ինչպէս կը տեսնուի, եղած է 20580 զուրուշ:

Թիւ անձի	Վճար. Ղրշ.	Թիւ անձի	Վճար. Ղրշ.	Թիւ անձի	Վճար. Ղրշ.	Թիւ անձի	Վճար. Ղրշ.	Թիւ անձի	Վճար. Ղրշ.	Թիւ անձի	Վճար. Ղրշ.
1	110	83	200	178	20	253	90	342	60	451	40
2	60	85	80	180	40	257	40	344	40	453	80
4	40	86	60	181	40	264	20	345	300	454	40
13	30	87	240	183	40	266	80	347	40	457	40
14	160	90	40	184	80	267	80	348	100	458	50
21	50	92	100	185	60	270	80	354	20	459	80
34	20	104	60	190	40	271	100	355	20	460	20
35	70	105	80	191	80	273	50	359	120	464	60
36	70	107	60	193	100	276	60	361	80	465	40
39	20	115	80	197	40	280	80	362	110	467	40
42	20	116	90	199	80	288	100	364	80	469	140
45	40	118	40	200	40	290	80	367	80	470	60
46	60	120	90	201	240	291	110	383	50	472	40
49	40	121	100	202	30	292	70	387	80	474	40
50	140	122	200	206	540	296	160	388	30	476	40
54	80	124	30	207	190	297	40	389	60	478	70
55	100	126	80	208	90	300	40	395	160	479	70
57	70	130	100	210	100	311	40	399	40	483	100
59	100	132	20	214	60	315	20	402	160	484	80
61	20	138	180	215	2000	318	20	408	40	485	70
64	70	141	120	216	2000	319	50	409	50	487	130
65	20	142	20	217	2000	321	80	412	20	488	70
66	20	144	110	218	30	322	20	415	130	489	70
69	80	145	120	220	80	323	40	416	40	491	100
70	80	148	30	221	70	325	80	418	50	492	50
71	100	151	40	222	60	327	40	419	50	493	50
72	100	155	60	224	140	328	80	423	80	494	240
75	130	157	150	228	40	331	60	429	100	495	200
76	120	160	90	242	70	333	90	437	40	20580	
79	40	162	20	247	80	334	40	442	40		
80	100	163	50	248	40	335	160	446	40		
81	40	165	40	249	40	338	60	449	40		
82	40	170	60	250	80	341	20	450	140		